BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Raport asupra stabilității financiare Nr. 15 (1)/2018

Liviu Voinea
Viceguvernator

București, 14 iunie 2018

Indicatori de risc ai sectorului bancar

Indicatori de risc	România*					UE	Evoluţie România
	2014	2015	2016	2017	mar. 2018	2017	
Solvabilitate							
Fonduri proprii de nivel 1	14.56	16.72	17.55	17.95	17.87	16.2	≈
Fonduri proprii de nivel 1 de bază	14.56	16.72	17.55	17.95	17.87	14.8	≈
Calitatea activelor							
Rata creditelor neperformante	20.71	13.51	9.62	6.41	6.16	4.0	↘
Gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante	55.61	57.72	56.34	57.68	56.93	44.5	≈
Rata creditelor și avansurilor cu măsuri de restructurare	11.90	8.43	6.36	4.80	4.48	2.6	↘
Profitabilitate							
ROE	-14.44	11.89	10.10	11.83	14.56	6.1	↗
Cost/Venit	55.76	58.46	53.19	55.30	56.86	63.4	↗
Structura bilanțului							
Credite/Depozite pentru populație și societăți nefinanciare	82.49	78.18	74.34	73.21	73.64	116.7	↘
Total datorii/Total capitaluri proprii	8.91	8.17	8.15	8.12	7.85	13.6	↘

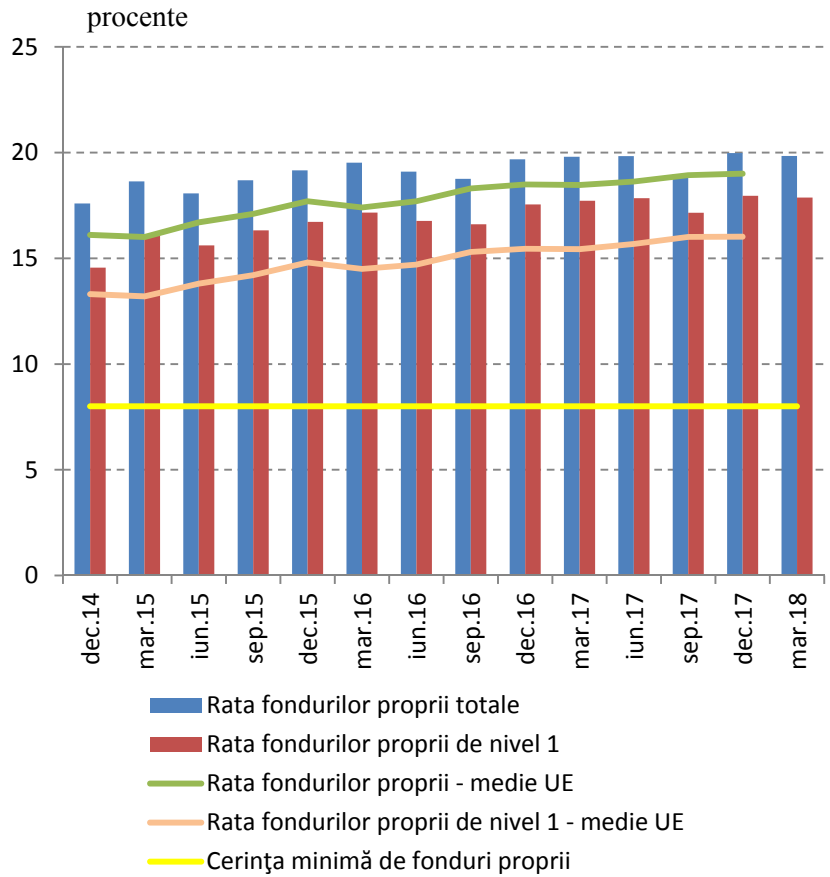
*) sunt cuprinse numai băncile persoane juridice române, conform metodologiei ABE

cel mai bine
intermediar
cel mai rău

Sursa: BNR, ABE

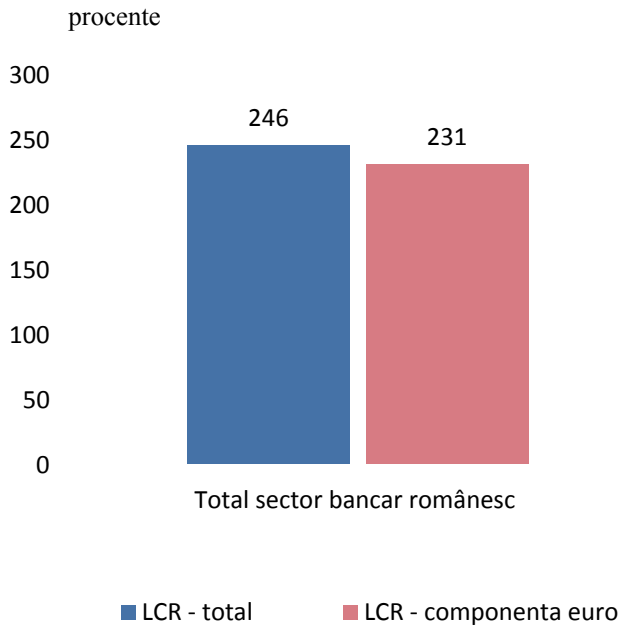
Solvabilitate și lichiditate

Rata fondurilor proprii în România şi UE (valori medii)

Sursa: BNR, ABE

Valoarea indicatorului LCR (martie 2018)

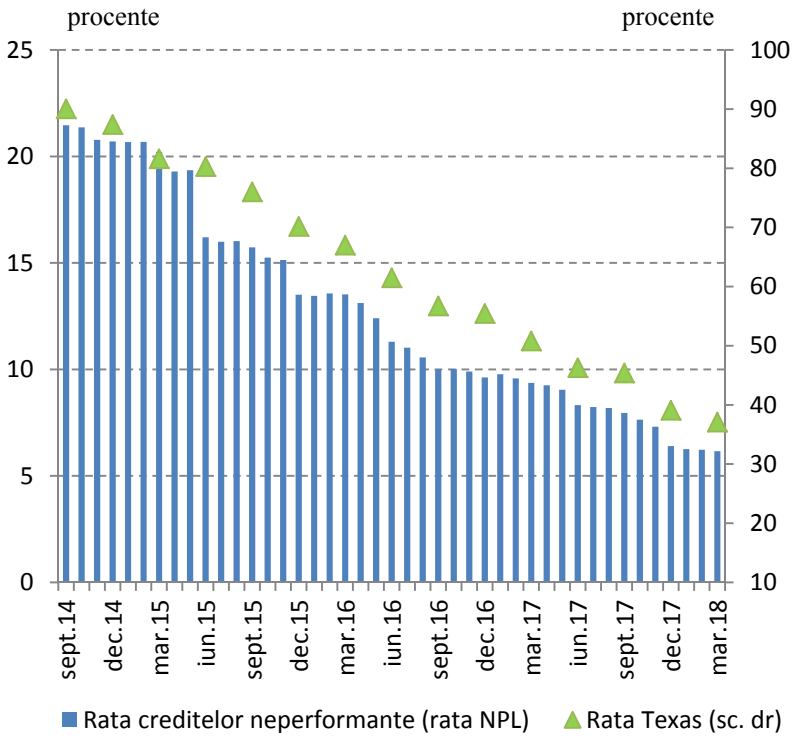

LCR = Raportul între valoarea rezervei de lichiditate și ieșirile nete de lichiditate. Nivelul minim reglementat este 100% pentru LCR total.

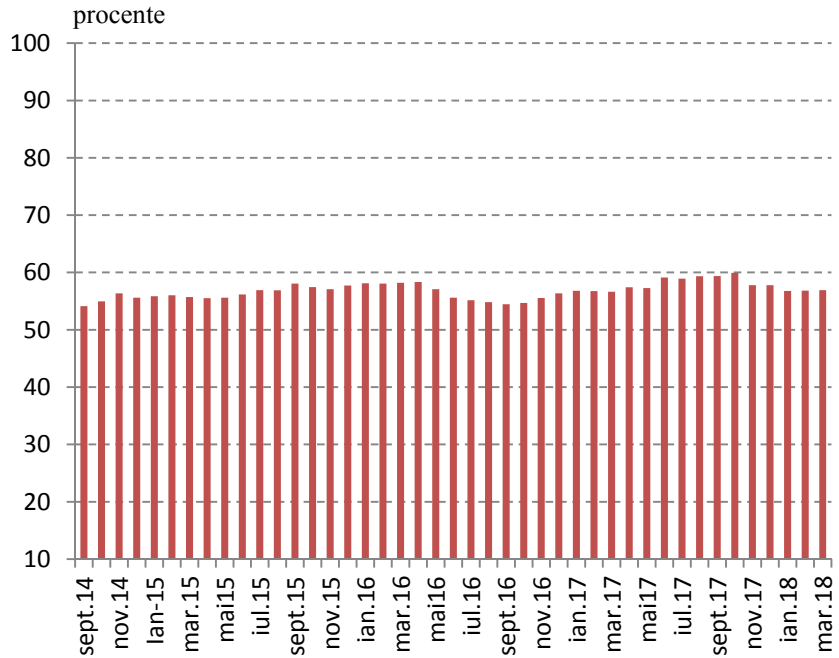
Sursa: BNR

Calitatea activelor

Rata creditelor neperformante și rata Texas

Gradul de acoperire cu provizioane a creditelor neperformante

Note: 1. Rata Texas = credite neperformante/(fonduri proprii de nivel 1 și ajustări pentru depreciere)

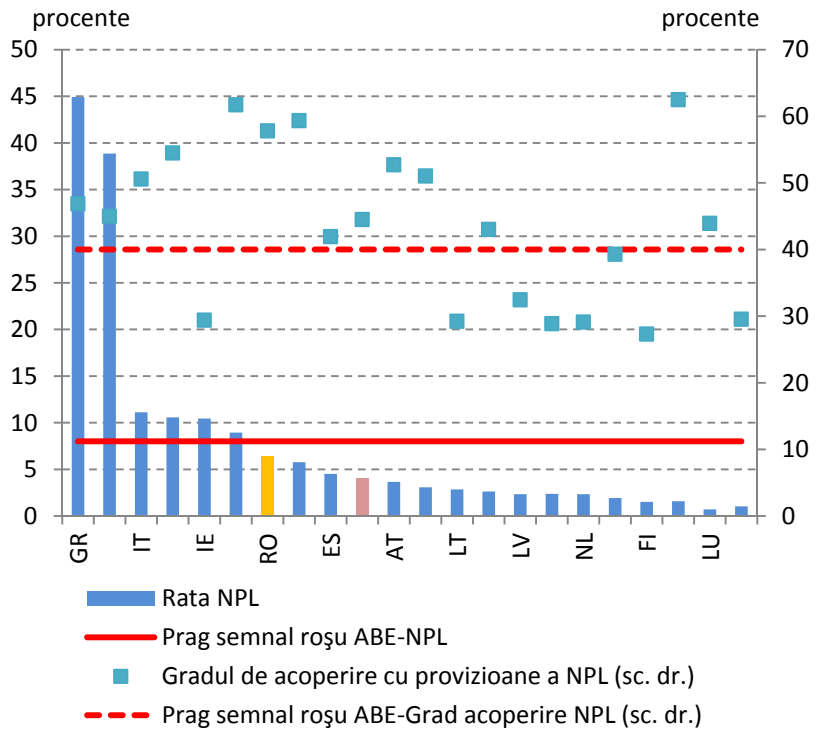
2. Creditele neperformante = creditele cu restanțe mai mari de 90 de zile și/sau creditele în cazul cărora este improbabil ca debitorul să-și îndeplinească integral obligațiile de plată fără executarea colateralului, indiferent de existența unor sume restante sau de numărul de zile de întârziere la plată (conform EBA)

3. Gradul de acoperire cu ajustări pentru depreciere a creditelor neperformante = ajustări pentru depreciere constituite pentru expunerile neperformante din credite și avansuri / expuneri neperformante din credite și avansuri (definiție ABE)

Sursa: BNR

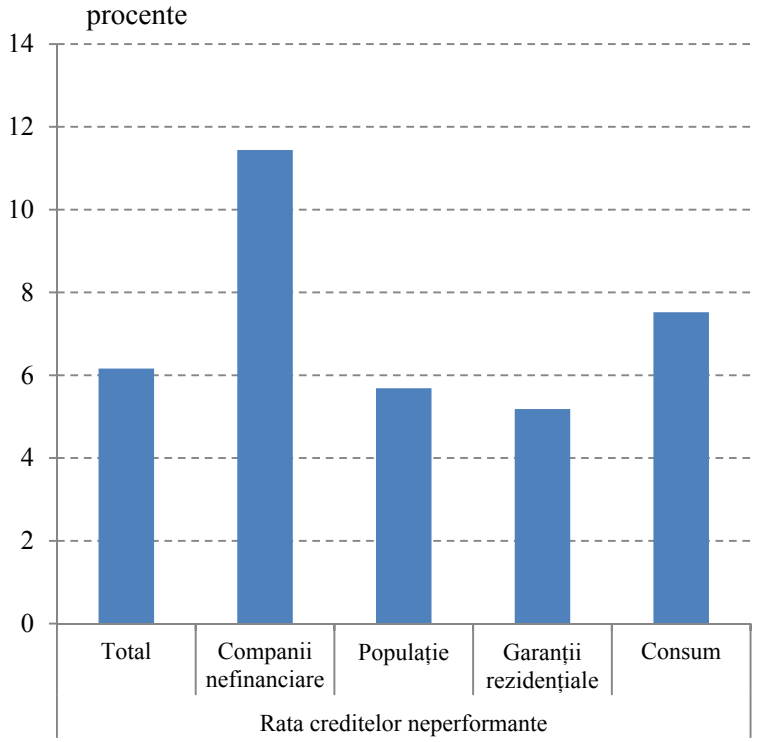
Calitatea activelor

Rata creditelor neperformante (rata NPL) - comparaţii internaţionale (septembrie 2017)

Notă: NPL – credite neperformante
Sursa: ABE, BNR

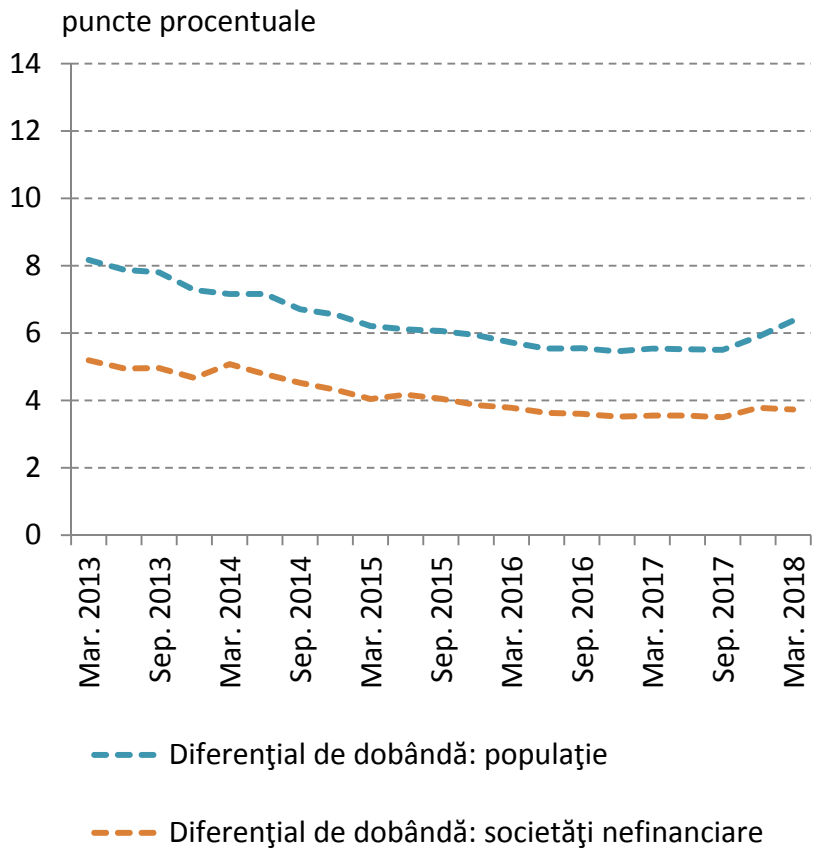
Rata creditelor neperformante – structura pe portofolii de credite (martie 2018)

Notă: datele reprezintă expunerile neperformante ale băncilor persoane juridice române
Sursa: BNR

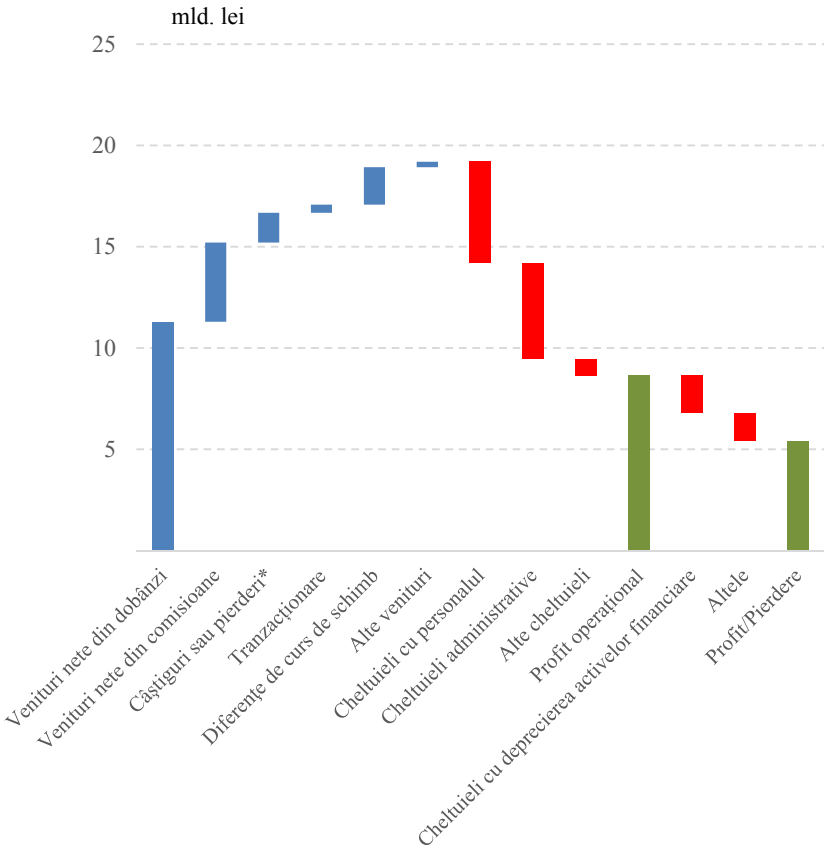
Profitabilitate

Evoluţia marjelor de dobândă în lei

Notă: marja = diferențialul de dobândă
Sursa: BNR

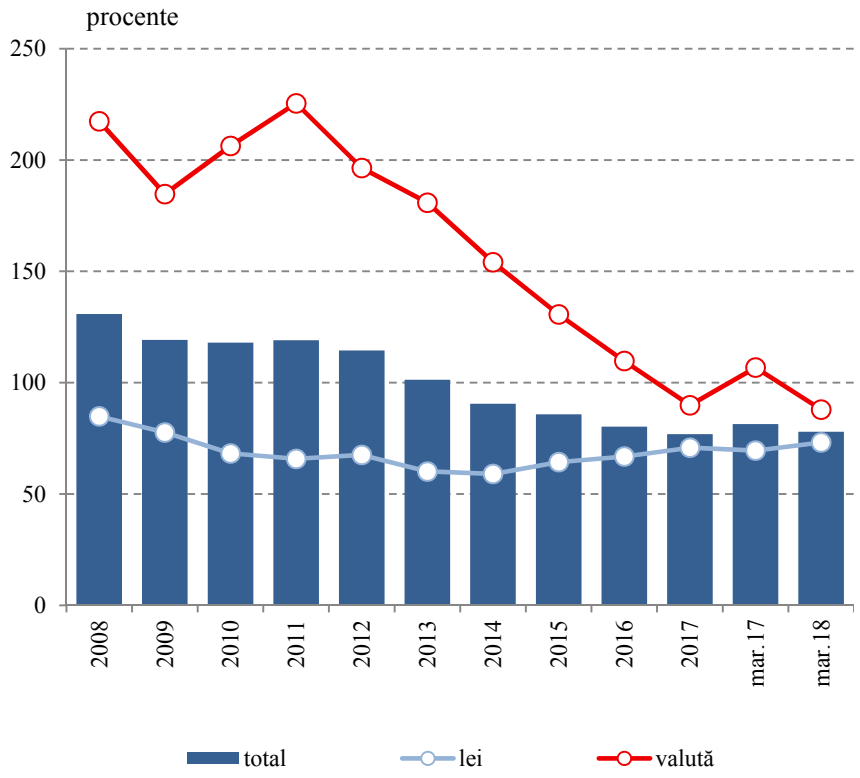
Sursele de profit

Sursa: BNR

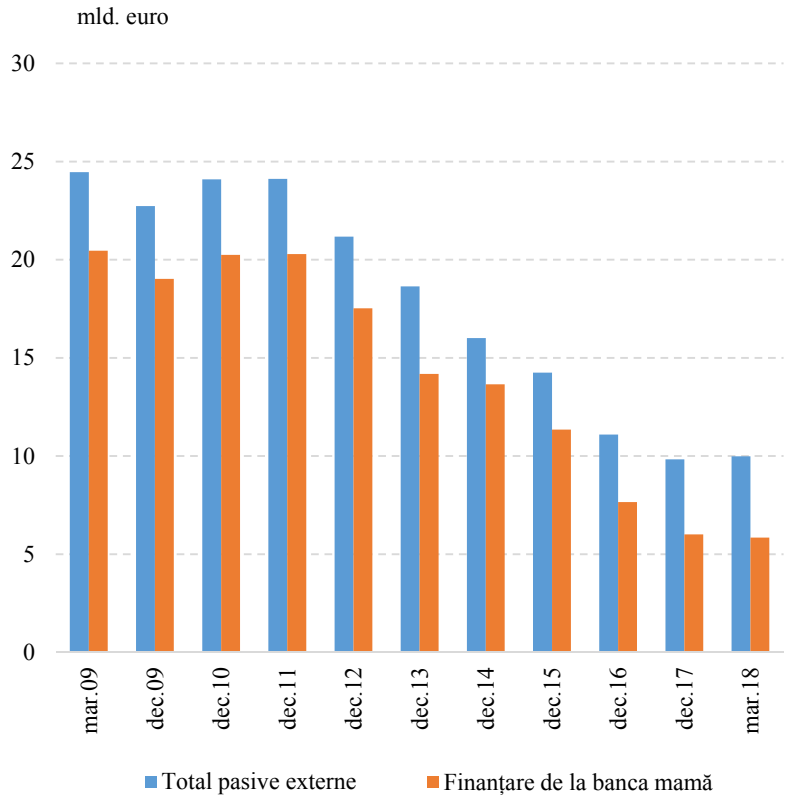
Structura bilanțului bancar

Raportul credite/depozite aferent sectorului privat

Sursa: BNR

Evoluția finanțării externe

Sursa: BNR

Harta riscurilor

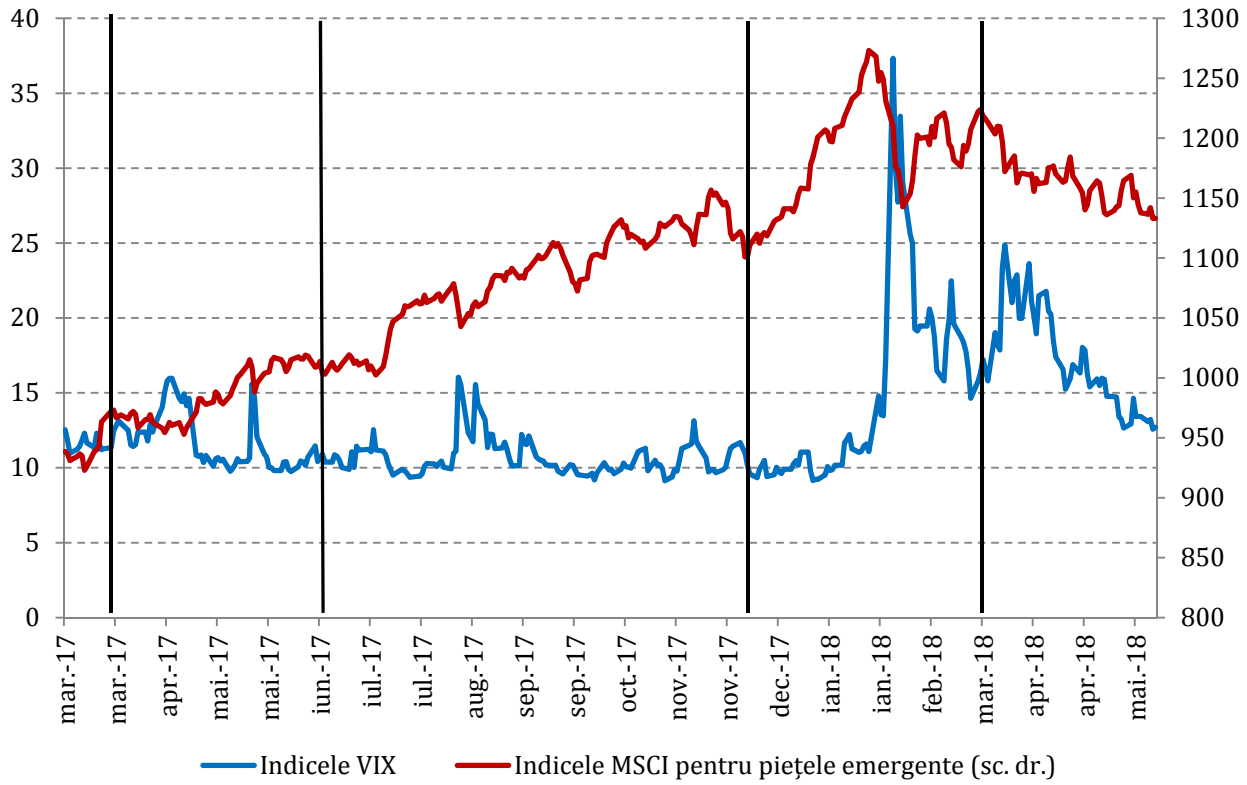
Harta riscurilor la adresa stabilității financiare din România	
↑	Deteriorarea încrederii investitorilor în economiile emergente
→	Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental
↑	Tensionarea echilibrelor macroeconomice
→	Disciplina scăzută de plată în economie, vulnerabilități în bilanțul firmelor
→	Creșterea prețurilor imobiliare

- risc sistemic sever
- risc sistemic ridicat
- risc sistemic moderat
- risc sistemic redus

Notă: Culoarea indică intensitatea riscului. Săgețile indică perspectiva riscului în perioada următoare.

1. Deteriorarea încrederii investitorilor în economiile emergente

Evoluţia volatilităţii şi a indicelui MSCI pentru pieţele emergente

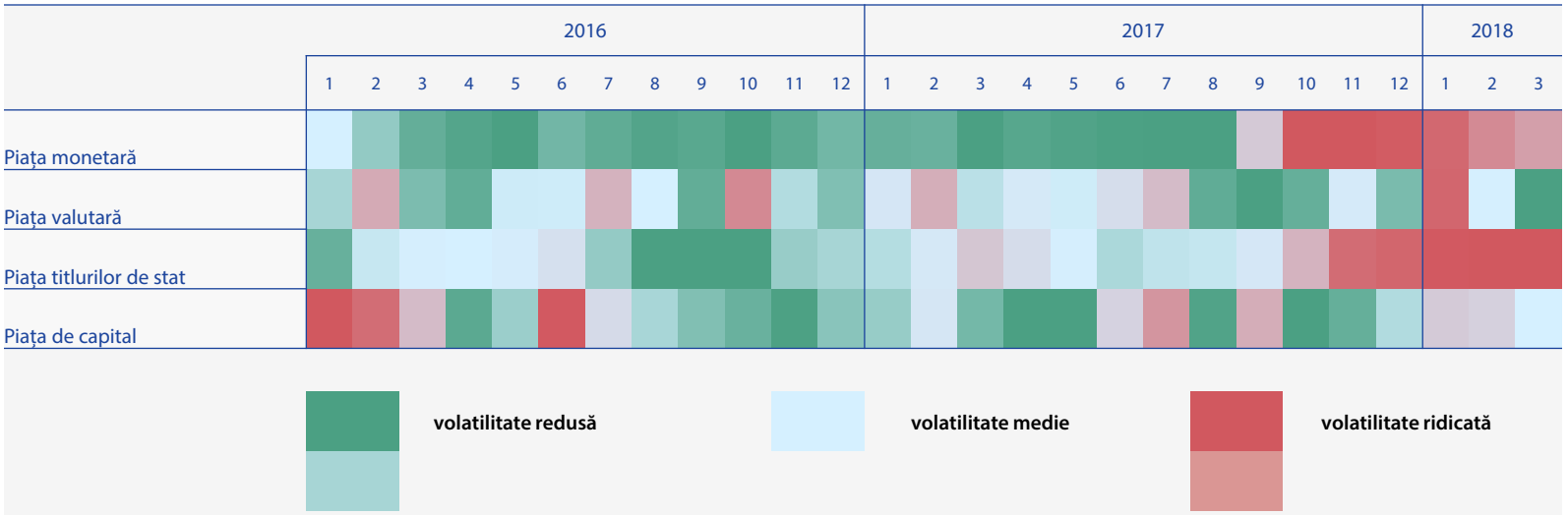
Notă: barele verticale reprezintă decizii ale Rezervei Federale de creştere a ratei de dobândă

Sursa: Bloomberg

Indicator de volatilitate (VIX) reprezintă aşteptările pieţei privind evoluţia volatilităţii pentru următoarele 30 de zile. Indicele este calculat pe baza volatilităţilor implicite ale opţiunilor pe indicele S&P 500.

Morgan Stanley Composite Index (MSCI) pentru ţările emergente: Indicele este calculat ca medie ponderată a capitalizării bursiere din următoarele 10 ţări emergente din Europa, Orientul Mijlociu şi Africa: Cehia, Grecia, Ungaria, Polonia, Rusia, Turcia, Egipt, Africa de Sud, Qatar şi Emiratele Arabe Unite.

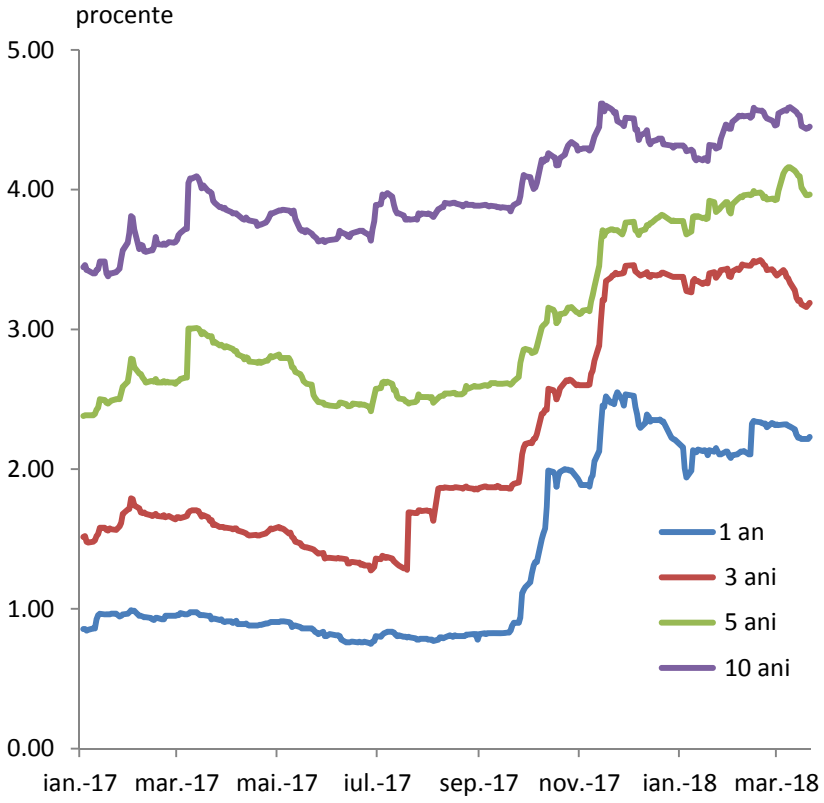
Tabloul volatilității din piețele financiare românești în perioada ianuarie 2016 – martie 2018

Notă: piața monetară (ROBOR 3M), piața valutară (curs leu/euro), piața titlurilor de stat (randamente titluri stat cu maturitate de 5 ani), piața de capital (indice BET); pentru fiecare indice reprezentativ s-a estimat volatilitatea condiționată (de tip GARCH); pragurile sunt stabilite pe baza pe distribuției empirice a volatilității estimate.

Sursa: Bloomberg, calcule BNR

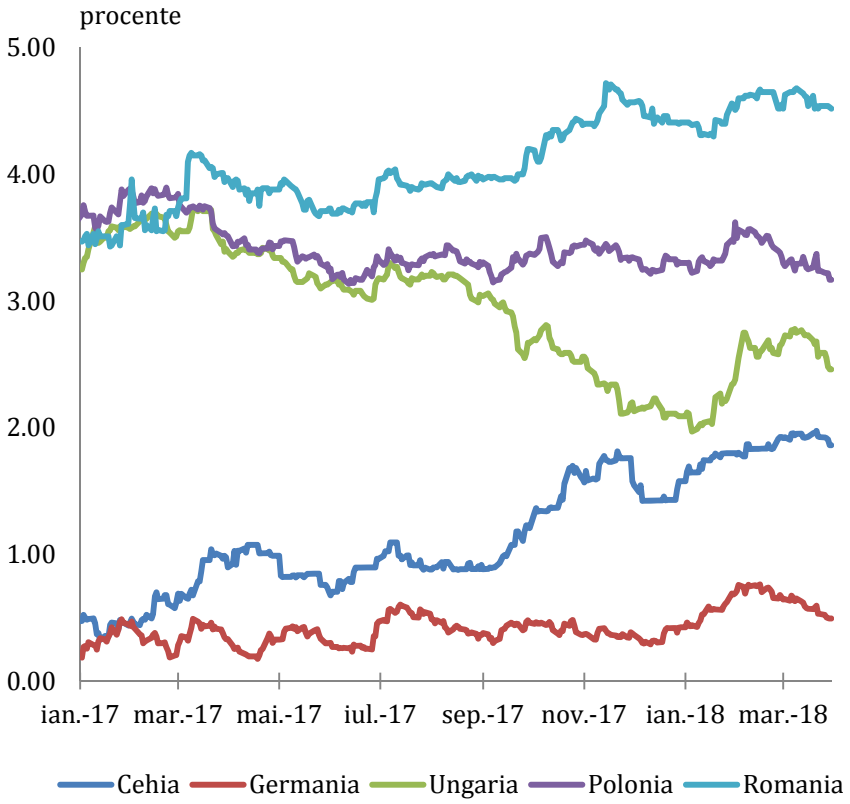
Evoluția randamentelor titlurilor de stat* denominate în lei pe piața secundară, în funcţie de maturitate

Notă: * medie cotații bid-ask

Sursa: BNR

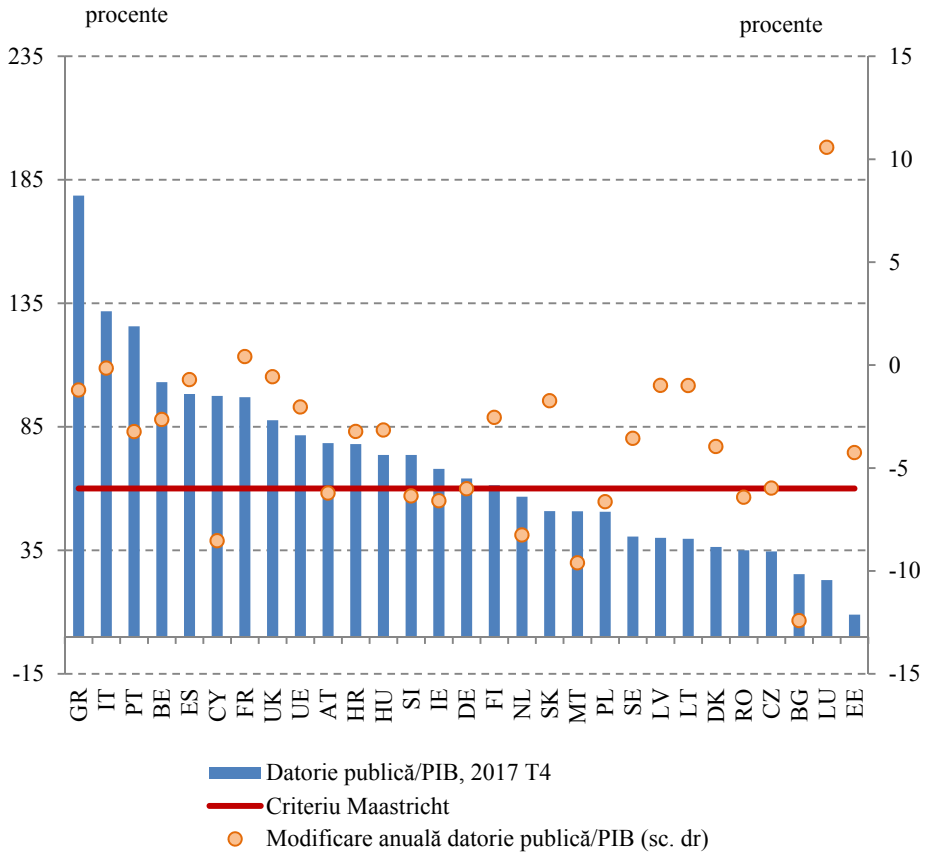
Randamente titluri de stat* cu maturitate de 10 ani

Notă: cotații bid

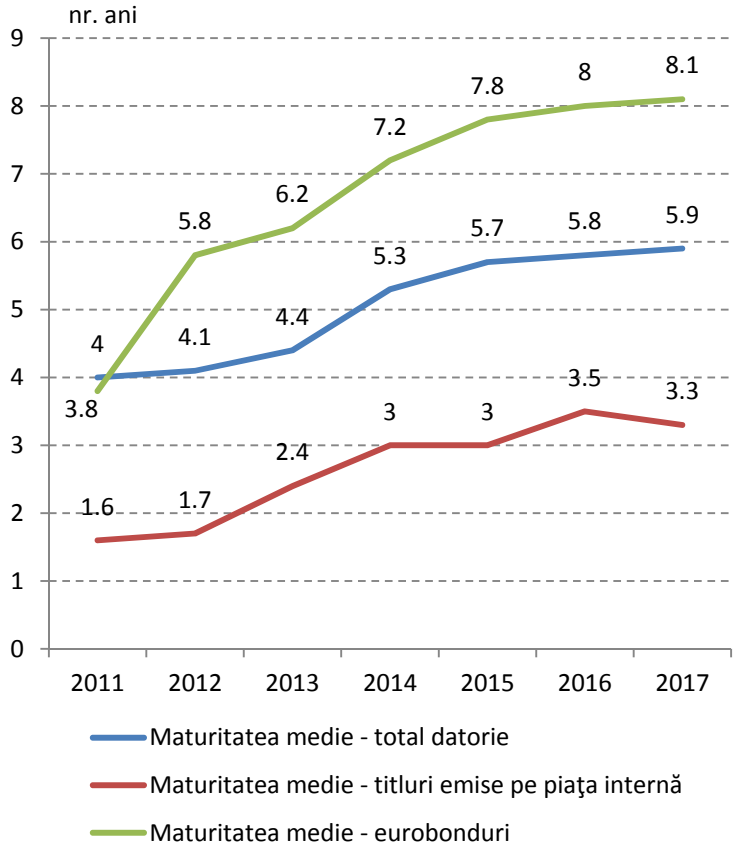
Sursa: Thomson Reuters

Datoria publică în PIB - 2017

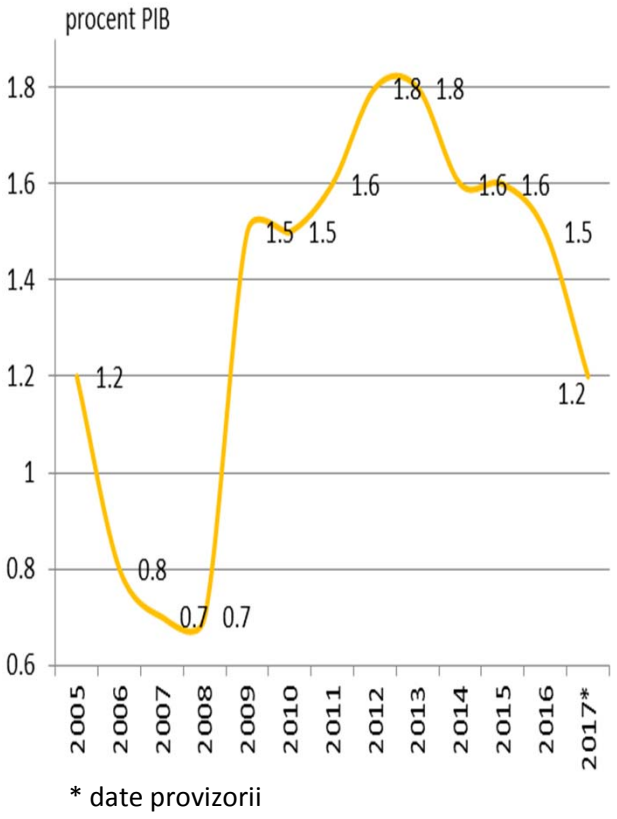
Sursa: Eurostat

România: Maturitatea medie a datoriei publice rămase în sold

Sursa: MFP

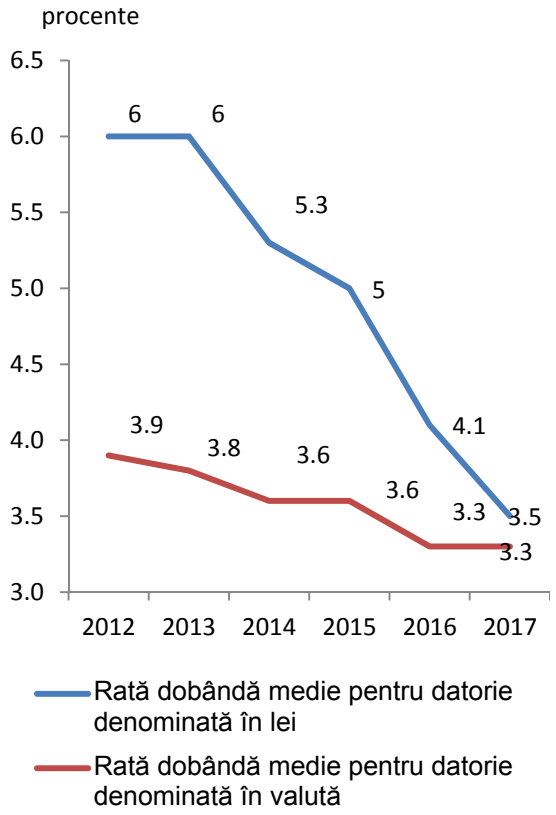
Plățile de dobânzi aferente datoriei publice guvernamentale

* date provizorii

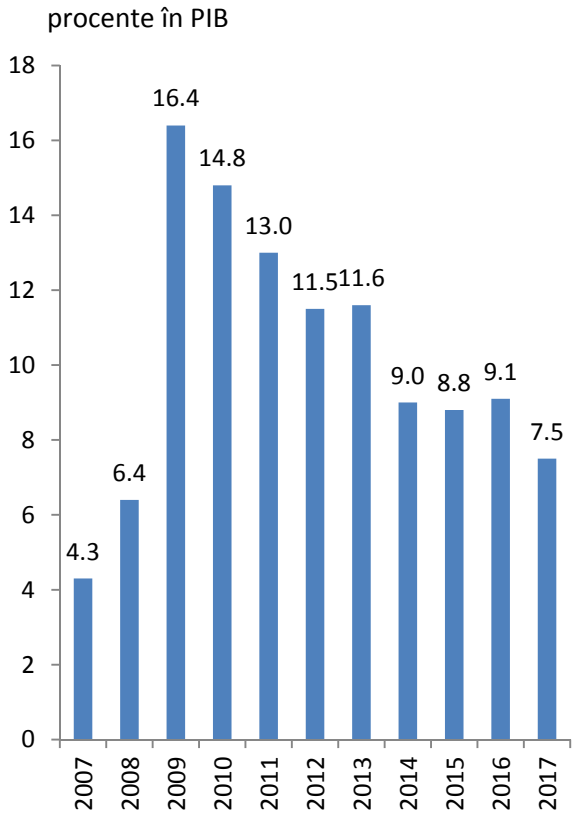
Sursa: MFP

Rata medie de dobândă a datoriei publice

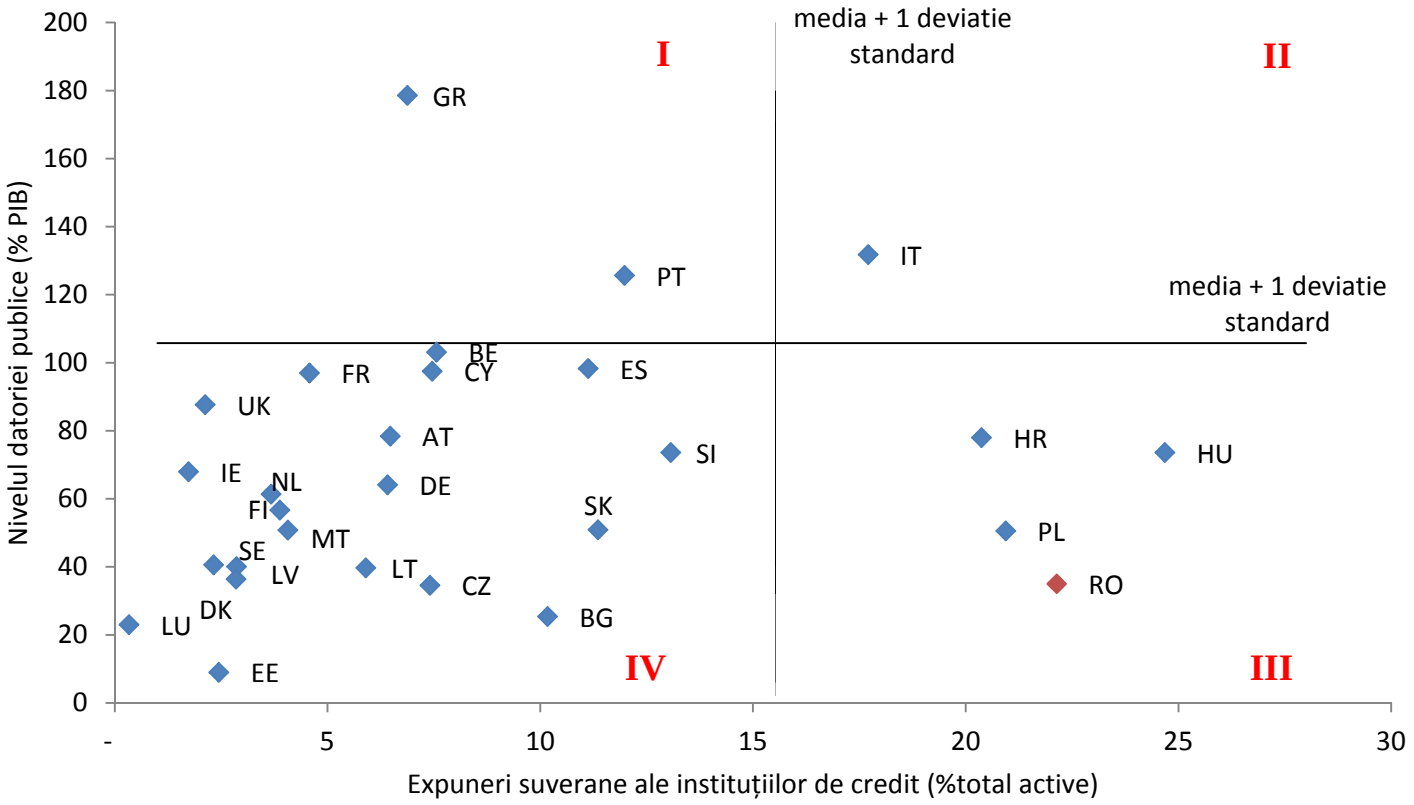
Sursa: MFP

Necesarul de finanțare al datoriei publice

Sursa: MFP

Datoria publică şi expunerile instituţiilor de credit faţă de sectorul public în UE (decembrie 2017)

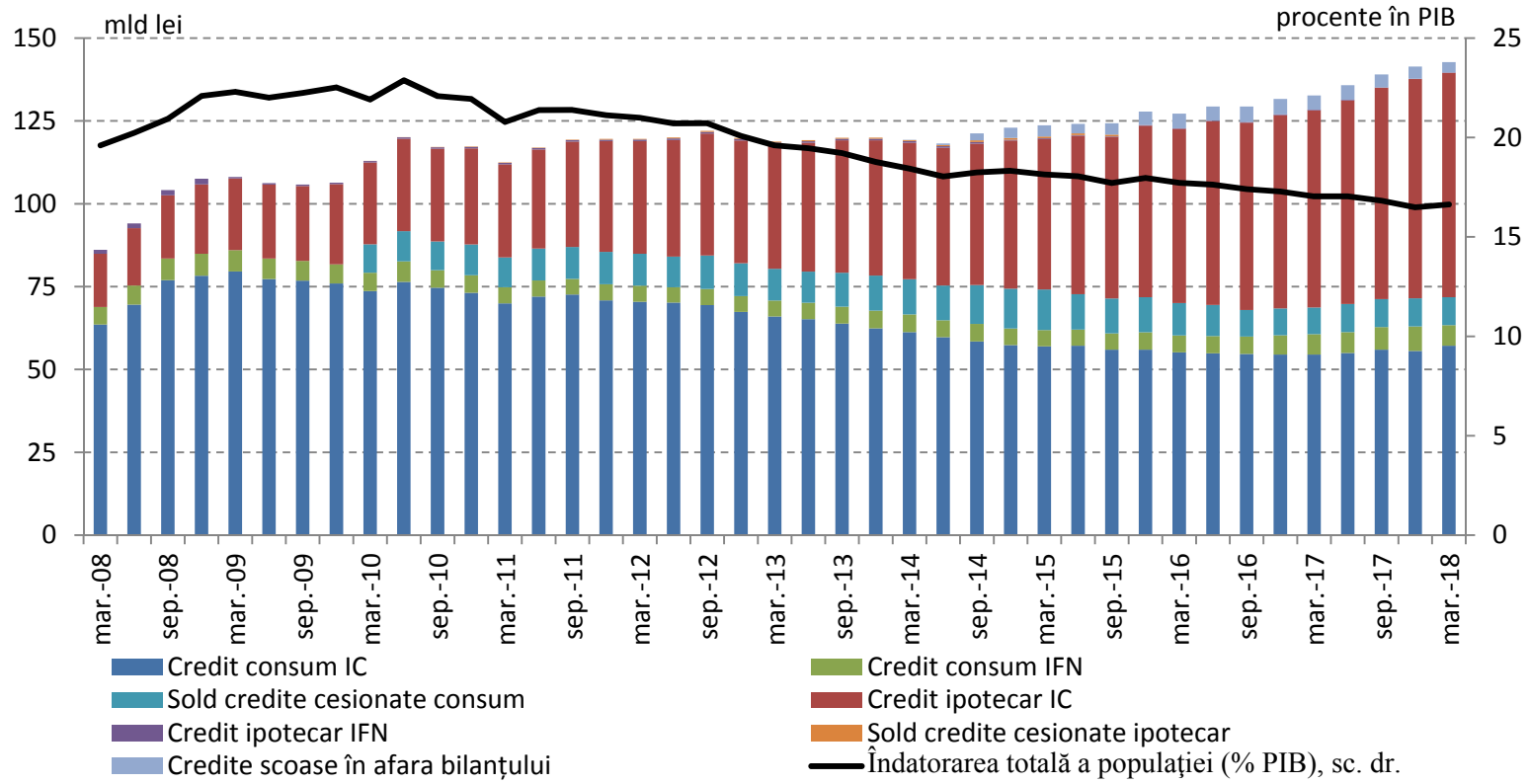

Sursa: Eurostat

2. Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental

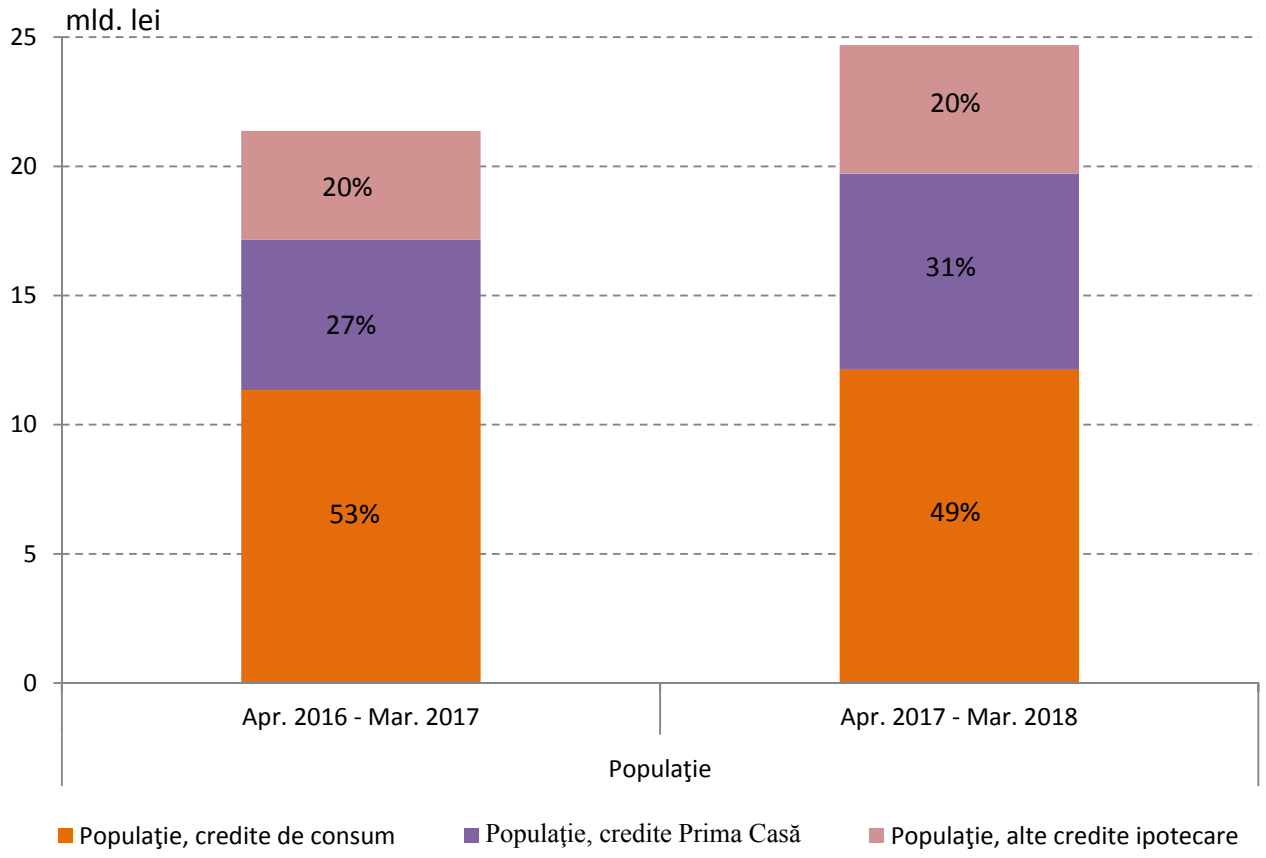
Populație

Datoria totală a populaţiei

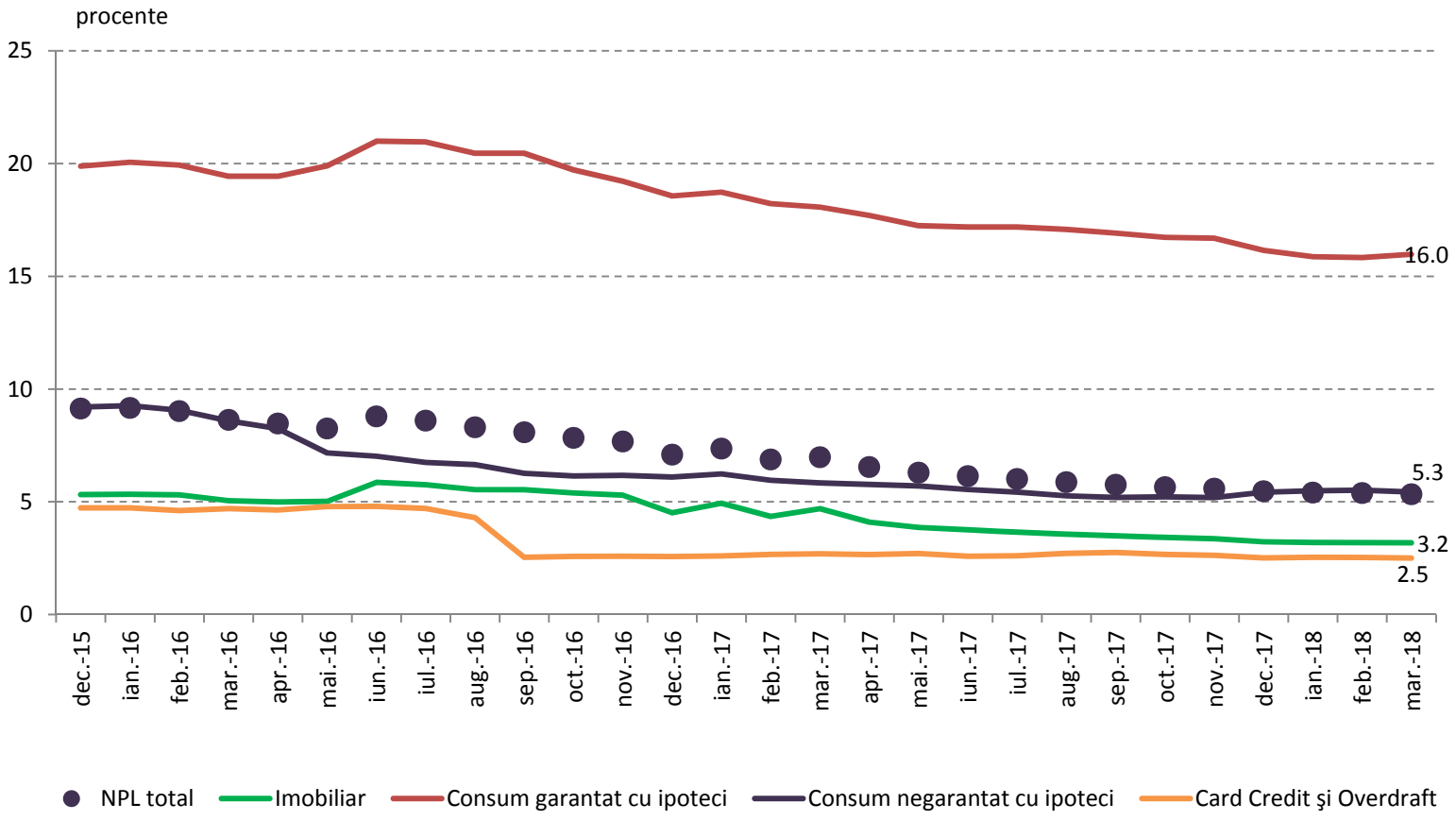
Sursa: BNR

Creditul nou acordat populației - structură

Sursa: MFP, BNR, calcule BNR

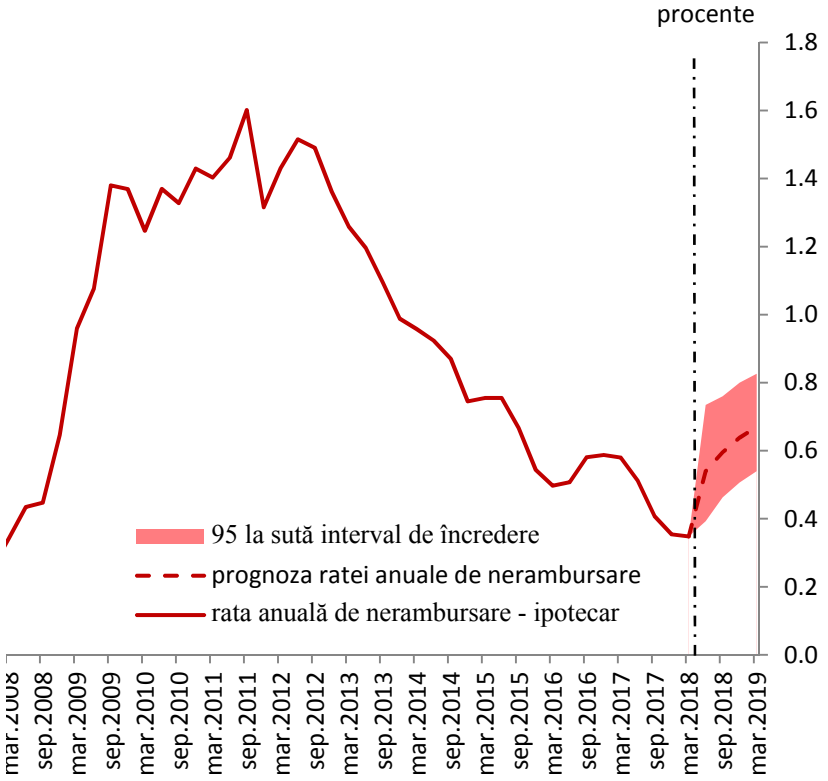
Rata creditelor neperformante ale populației la bănci, după tipul creditului

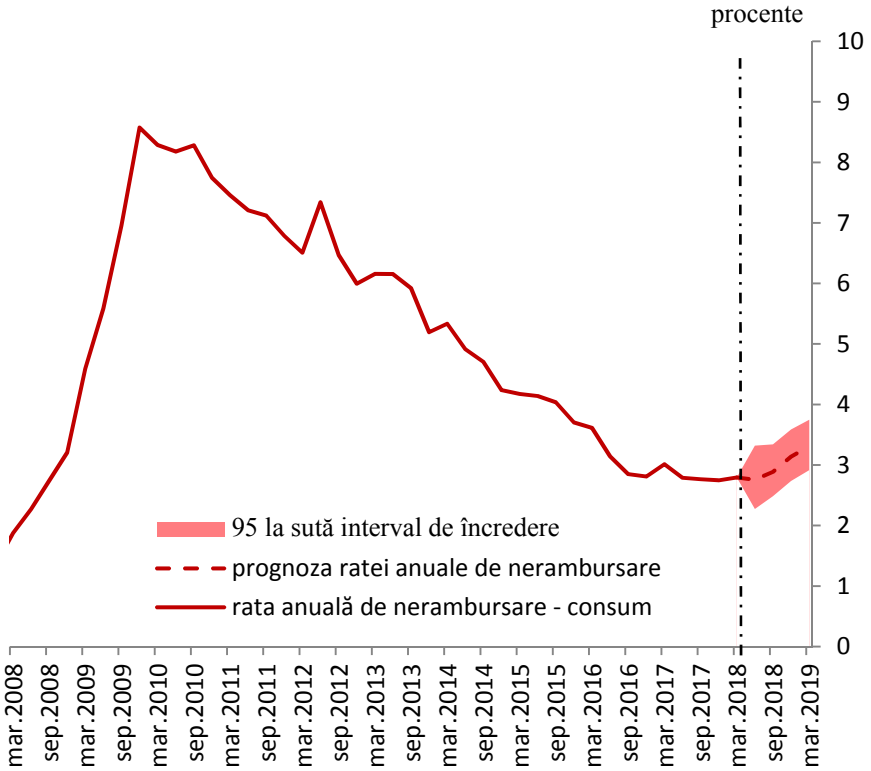
Sursa: BNR

Prognoza ratei anuale de nerambursare în scenariul macroeconomic de bază

Pentru credite ipotecare

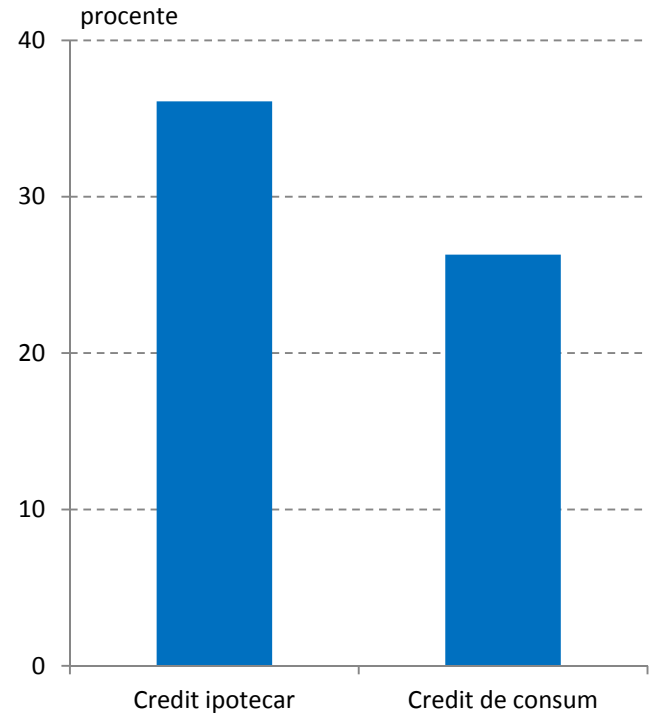
Pentru credite de consum

Rata anuală de nerambursare (probability of default – PD) reprezintă procentul din debitorii performanți care au intrat în stare de neperformanță în ultimele 12 luni. Datorită caracteristicilor sale, PD poate fi un bun predictor al evoluției ratei creditelor neperformante ce se vor înregistra peste 12 luni

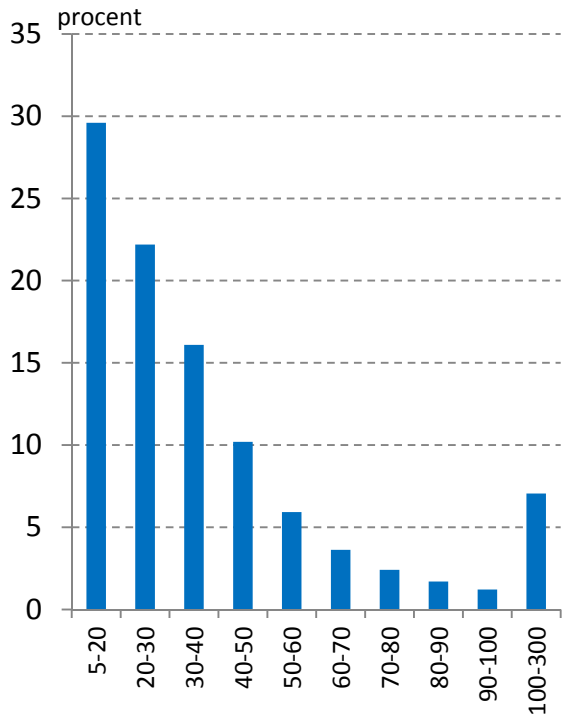
Sursa: BNR, BC, calcule BNR

DSTI median după tipul creditului, martie 2018

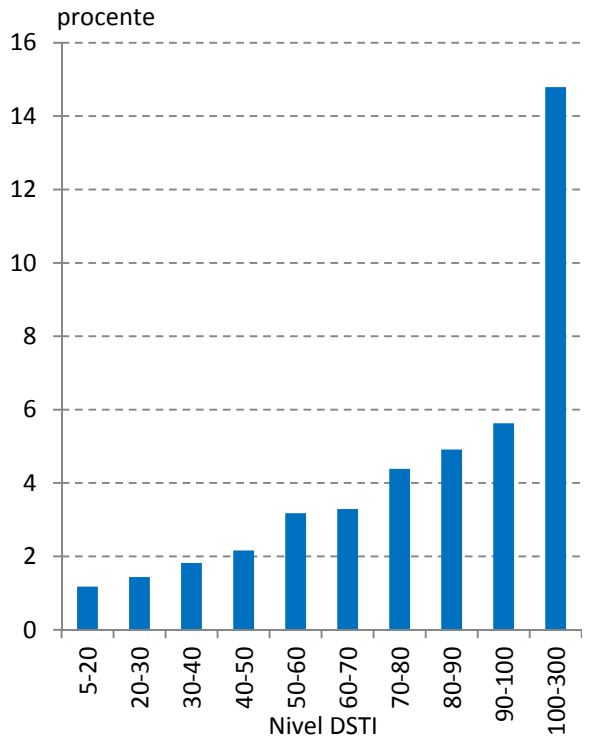
Sursa: BNR, BC, MFP

Pondere debitori în funcție de gradul de îndatorare

Sursa: BNR

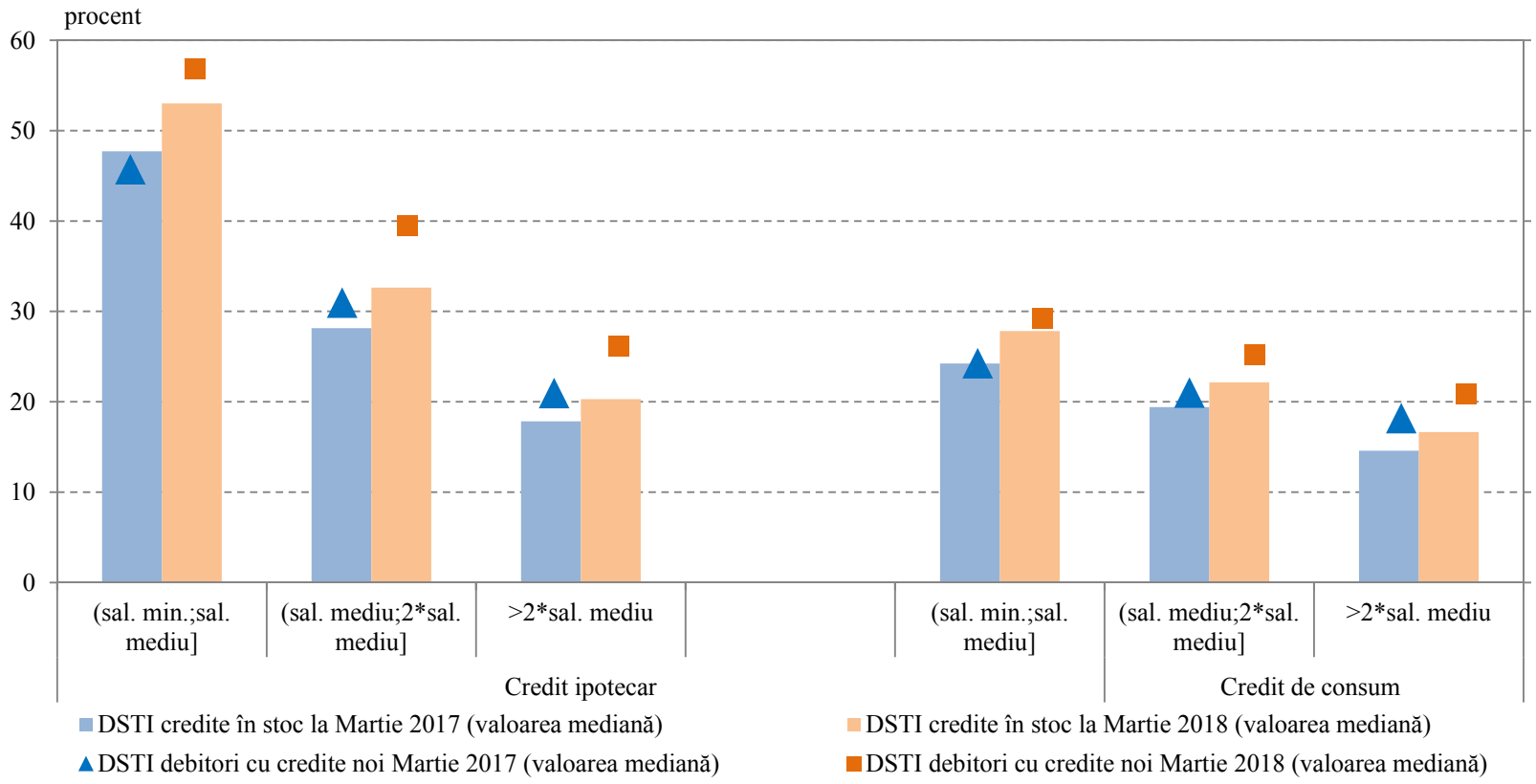
Rata creditelor neperformante - populație, în funcție de gradul de îndatorare (martie 2018)

Sursa: BNR

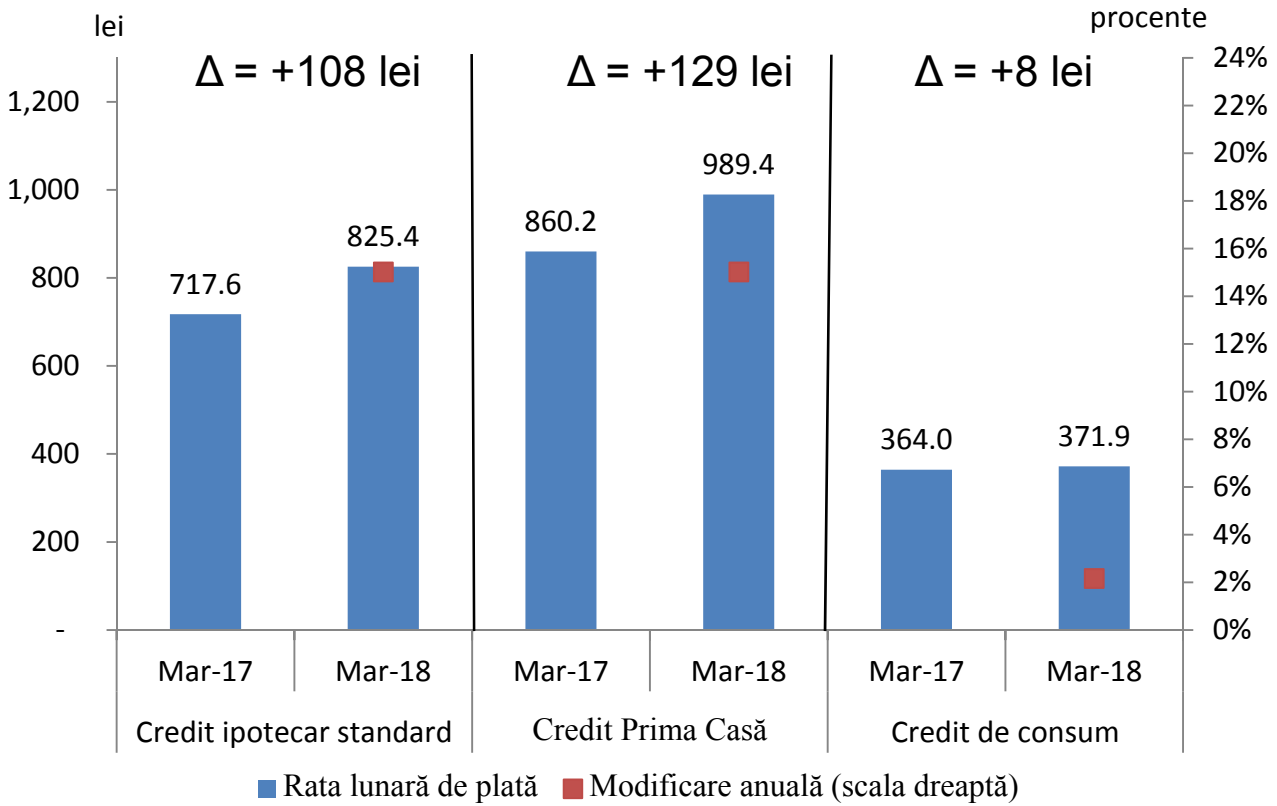
Serviciul datoriei (Debt service to income - DSTI) este egal cu raportul dintre ratele lunare aferente datoriei totale a debitorului si veniturile salariale. DSTI median reprezinta percentila 50 a distributiei debitorilor dupa serviciul datoriei.

Gradul de îndatorare după tipul creditului și categoria de venit salarial lunar net

Notă: DSTI pentru creditele noi ia în considerare, în cazul creditului ipotecar, toți debitorii care au luat cel puţin un credit ipotecar nou, indiferent de ce alte credite mai deţin, în timp ce, în cazul creditului de consum, au fost luați în calcul doar cei care au contractat credite de consum. În cazul creditelor de consum nu au fost luate în calcul produsele de tip card de credit și overdraft. DSTI reprezintă ponderea serviciului datoriei bancare în salariul net lunar al debitorului, fără a ţine cont de existenţa codebitorilor. Veniturile salariale sunt la decembrie 2016. Valoarea mediană pentru creditul total include și debitorii cu venituri sub salariul minim.
Sursa: BNR, BC, MFP

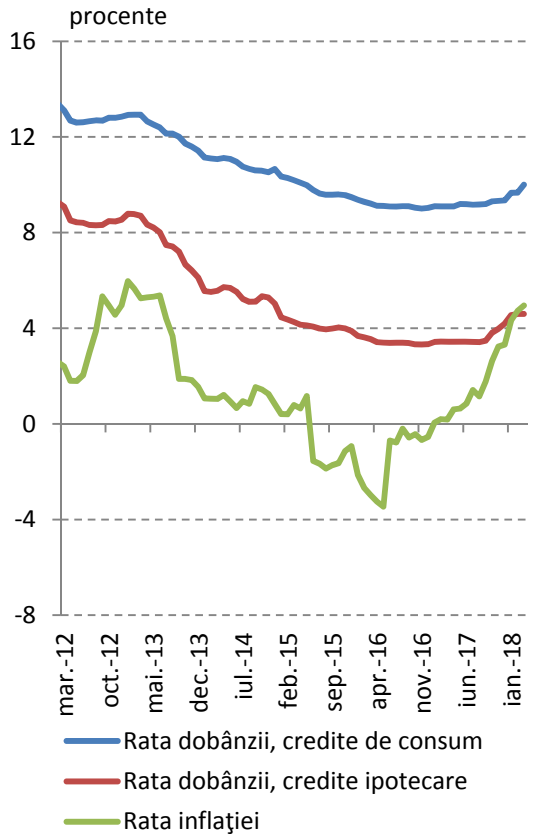
Impactul creşterii ratei de dobândă ROBOR asupra ratei lunare de plată pentru creditele ipotecare şi de consum

Notă: i) valori mediane estimate pentru credite: credit ipotecar standard = 161 mii lei, credit de tip Prima Casă = 193 mii lei, credit de consum = 17,5 mii lei (au fost luate în considerare creditele noi acordate în perioada martie 2017 – martie 2018 care nu au suferit conversii, reeşalonări, refinanţări sau transferuri); ii) maturitatea creditelor: credite ipotecare = 30 de ani, credite de consum = 5 ani; iii) rate de dobândă: credite ipotecare = 3,44 la sută (martie 2017) şi respectiv 4,6 la sută (martie 2018), credite de consum = 9,09 la sută (martie 2017) şi respectiv 10,01 la sută (martie 2018).

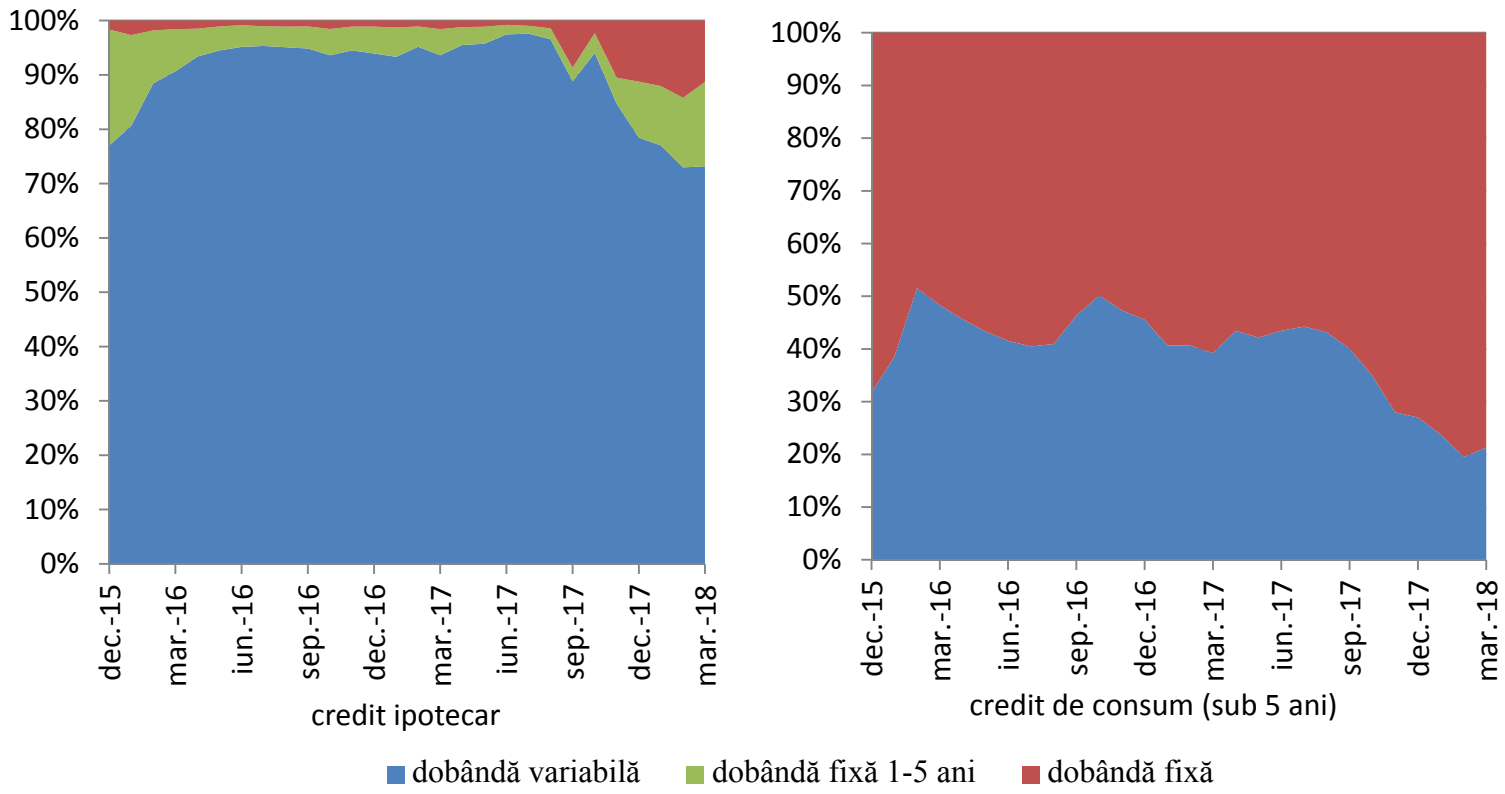
Sursa: BNR

Evoluţia dobânzilor practicate de către bănci, în funcţie de tipul creditului, respectiv a ratei inflaţiei

Sursa: BNR

Ponderea fluxurilor de credit după tipul ratei dobânzii

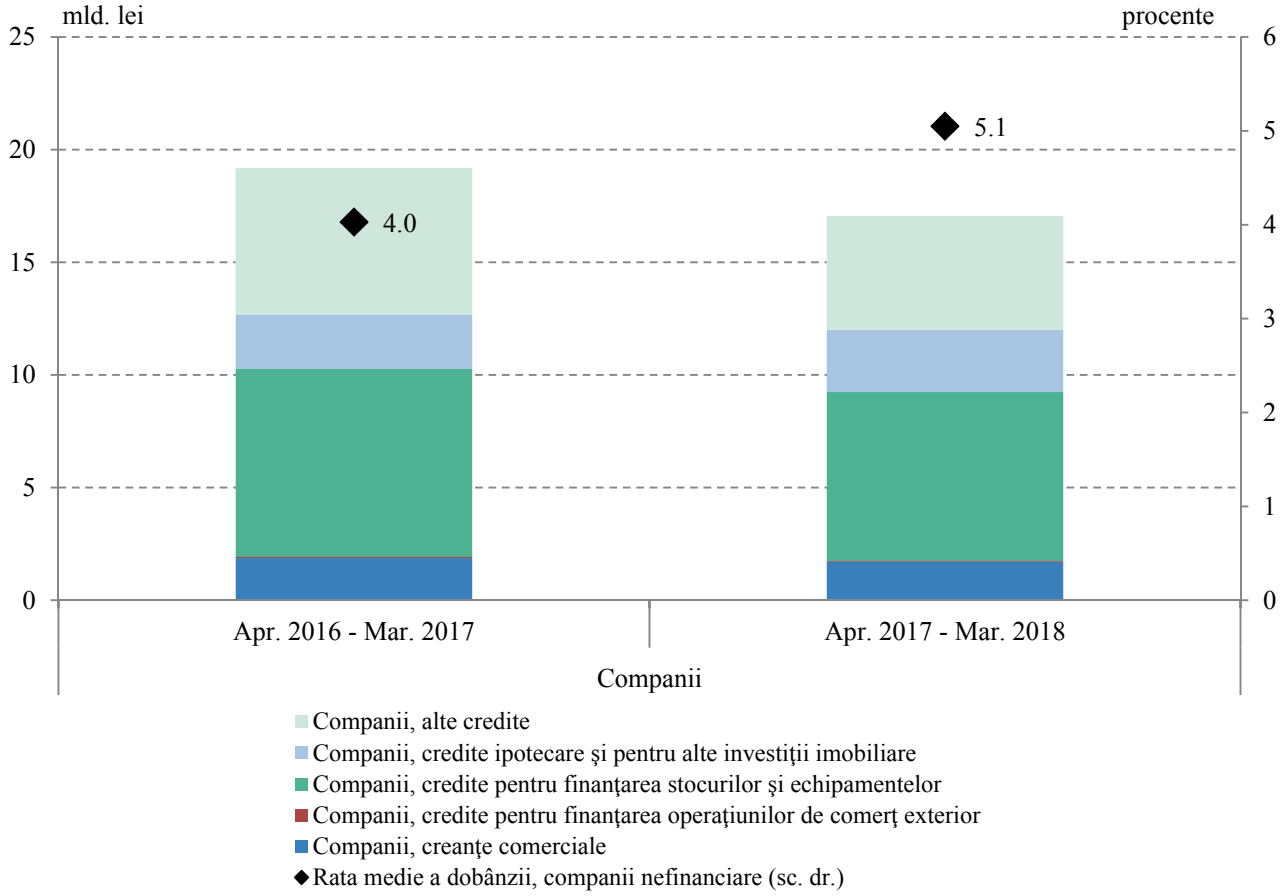

Notă: Sunt incluse printre creditele cu dobândă variabilă și creditele cu dobândă cu perioadă fixă sub un 1 an. Au fost considerate credite cu dobândă fixă : i) creditele ipotecare și creditele de consum garantate cu ipoteci cu maturitate de peste 5 ani care au perioadă de fixare a dobânzii de peste 5 ani, și ii) creditele de consum cu maturitate de până în 5 ani care au perioadă de fixare a dobânzii între 1 și 5 ani.

Sursa: BNR

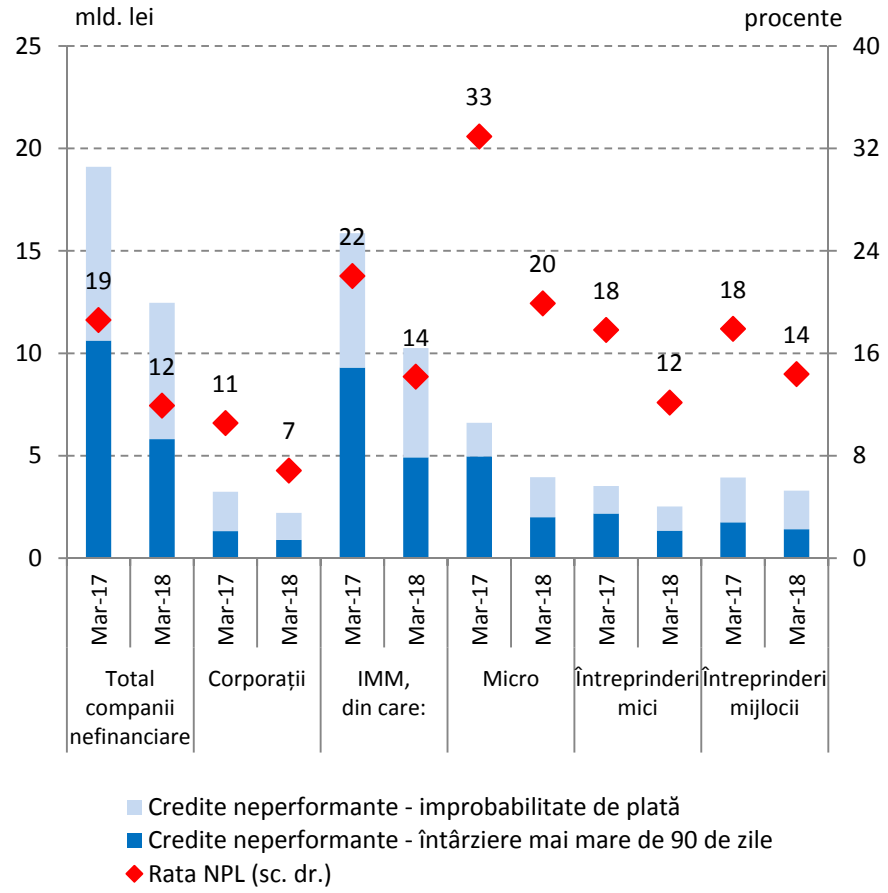
Companii

Creditul nou acordat companiilor - structură

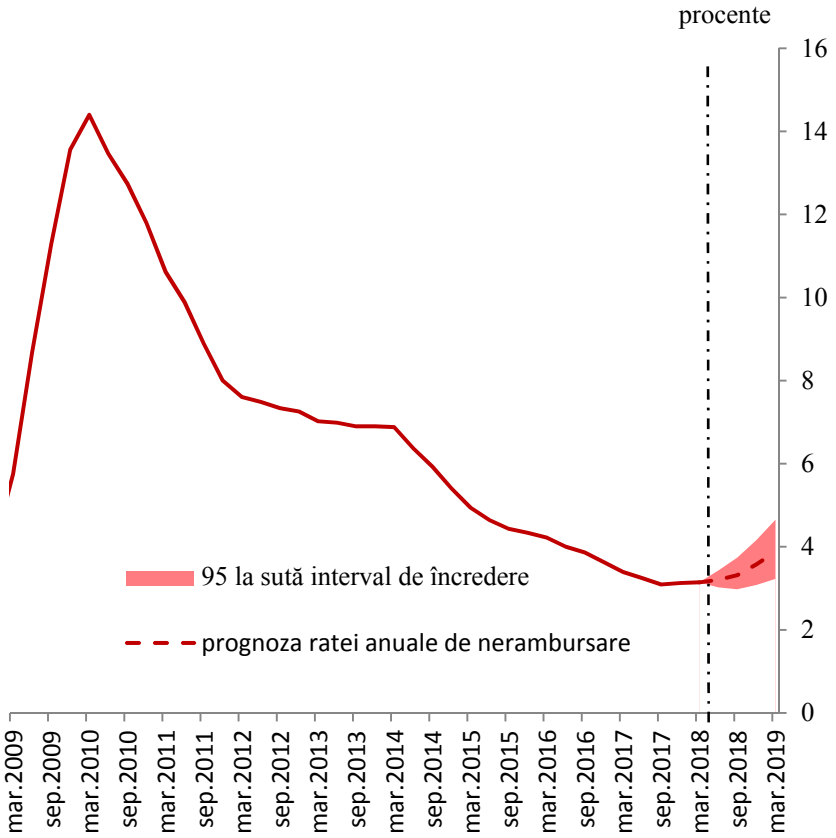
Sursa: MFP, BNR, calcule BNR

Rata creditelor neperformante, în funcţie de dimensiunea companiilor

Sursa: BNR, MFP

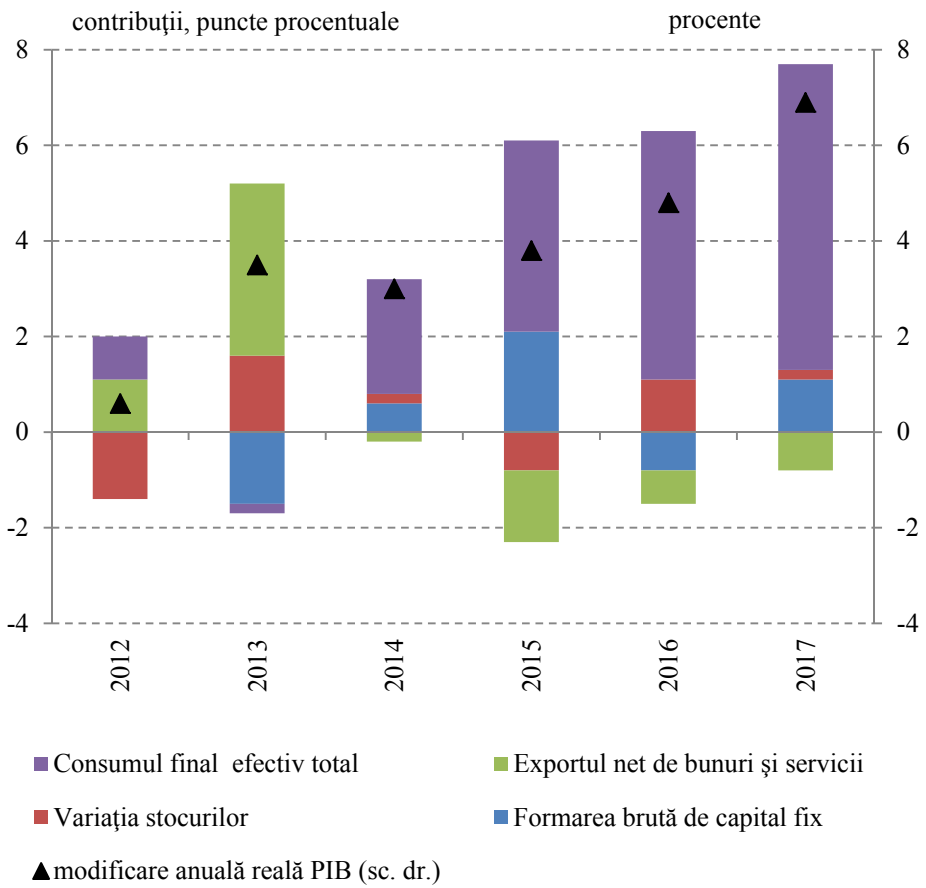
Rata anuală de nerambursare la nivelul sectorului companiilor nefinanciare, în scenariul macroeconomic de bază

Sursa: MFP, calcule BNR

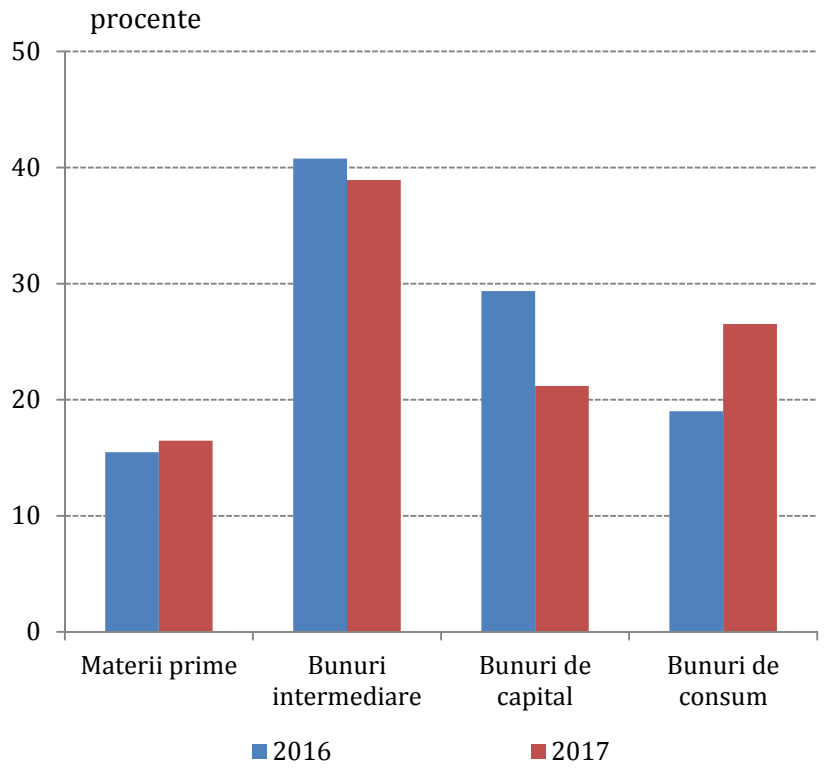
3. Tensionarea echilibrelor macroeconomice

Factorii explicativi ai dinamicii PIB

Sursa: INS

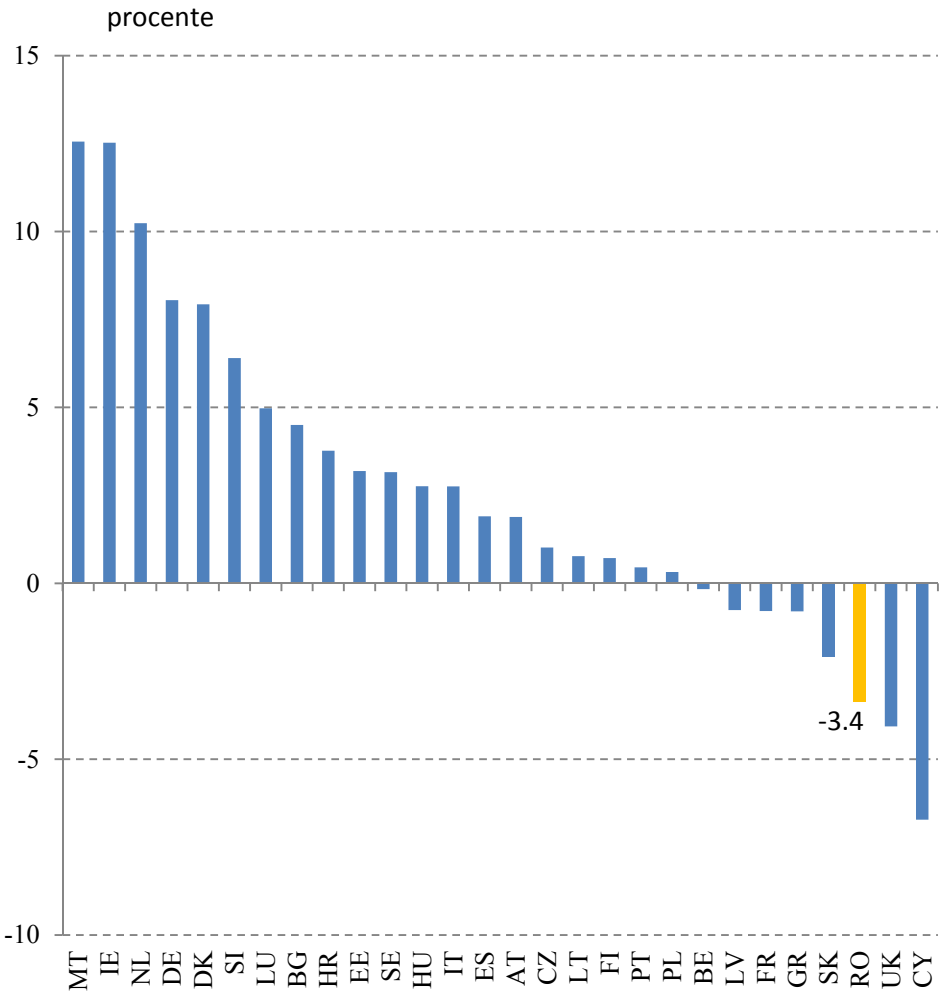
Structura deficitului balanței bunurilor

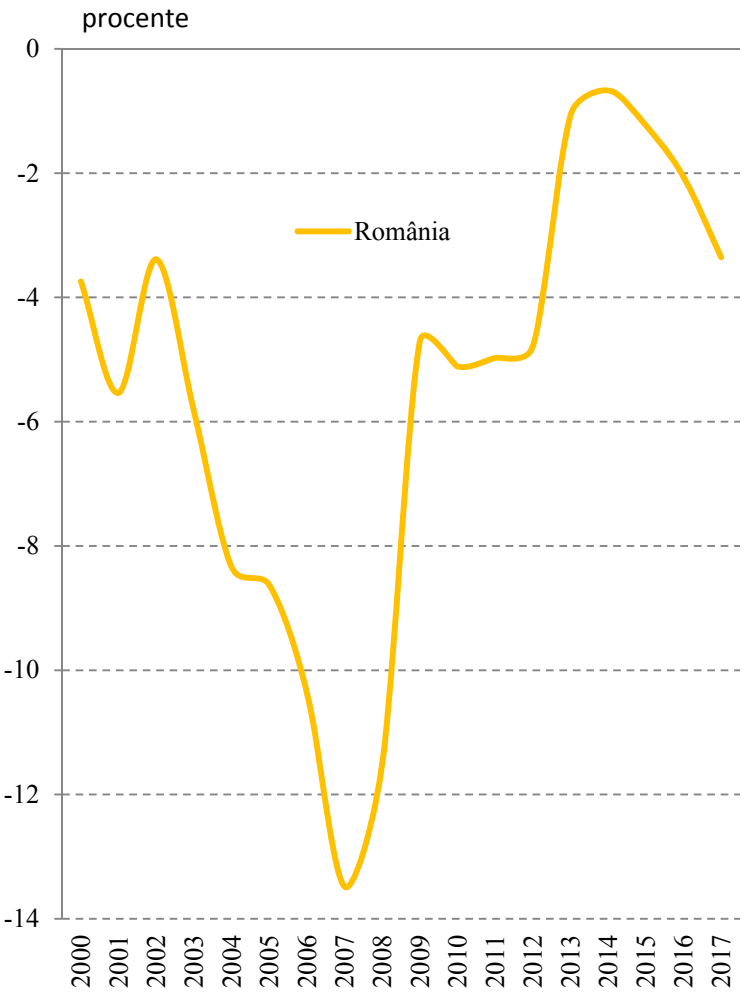

Notă: Gruparea bunurilor s-a făcut conform clasificării după Marile Categorii Economice (MCE), potrivit metodologiei statisticii comerțului internațional cu bunuri.

Sursa: BNR

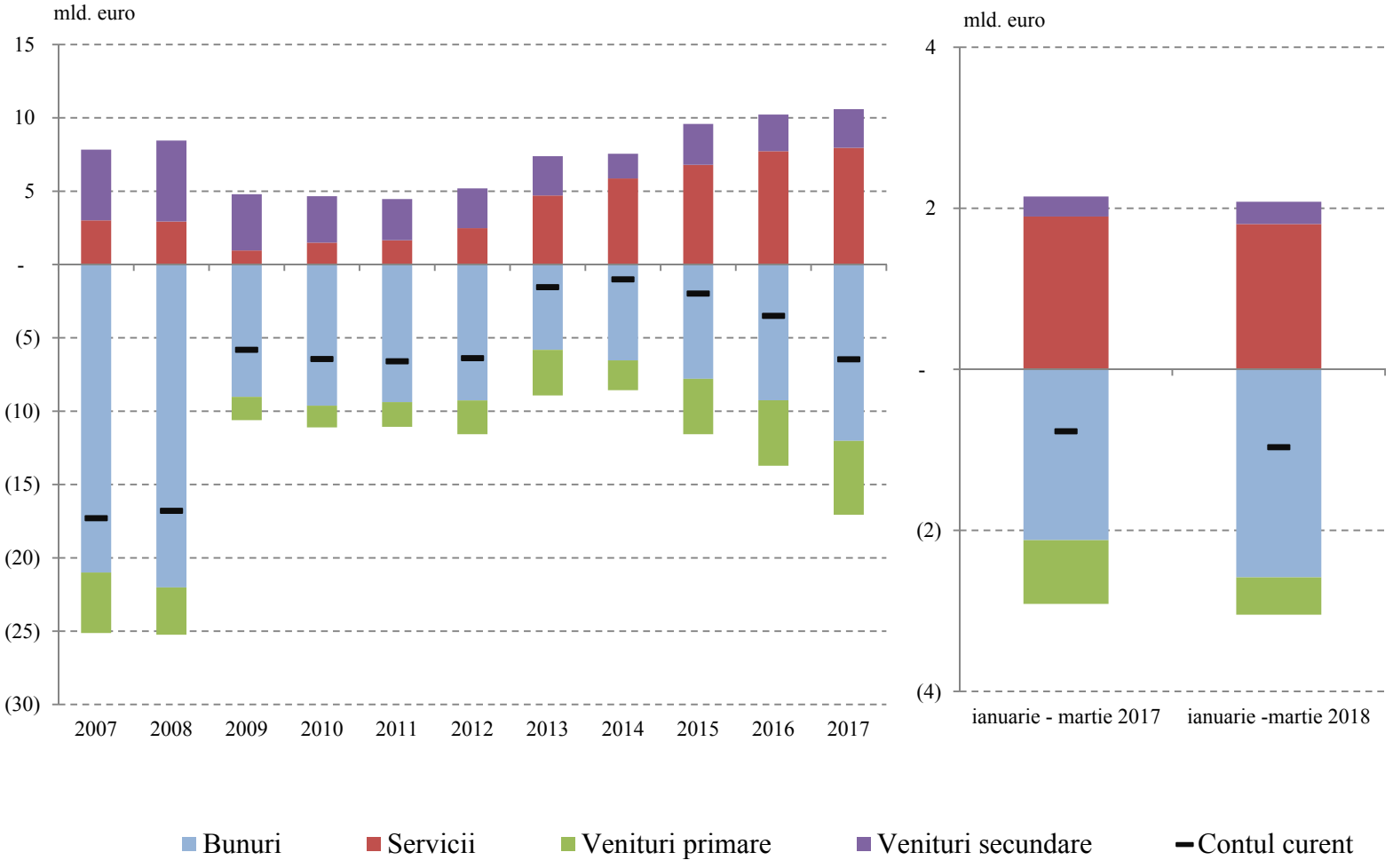
Ponderea soldului contului curent în PIB (2017)

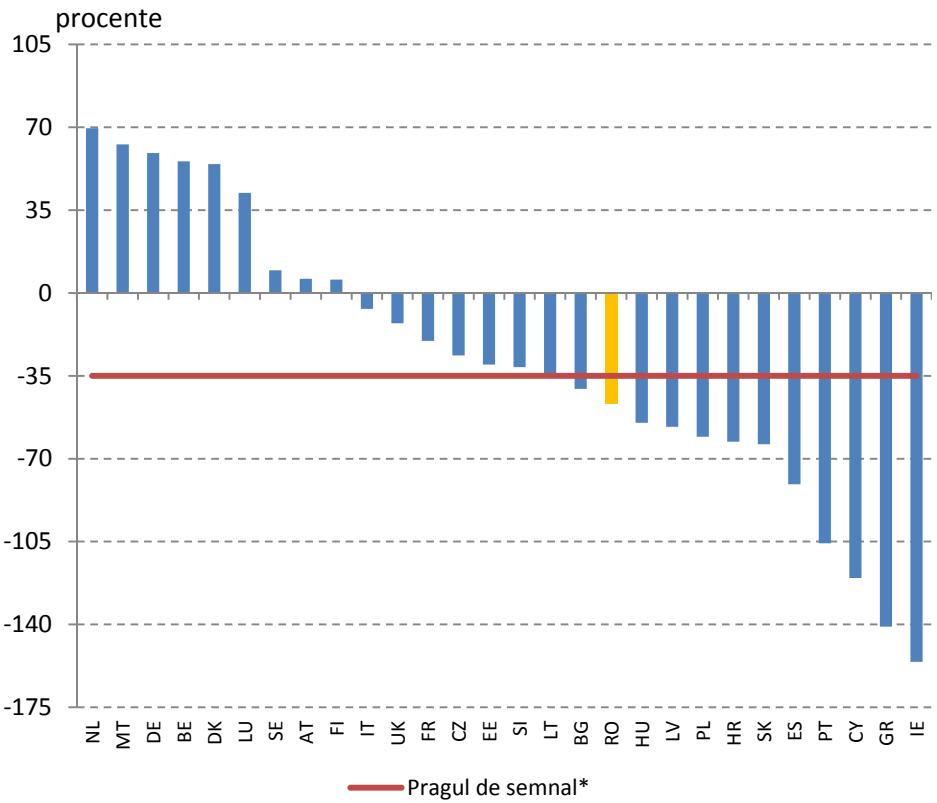
Sursa: Eurostat

Soldul și componentele contului curent

Sursa: BNR

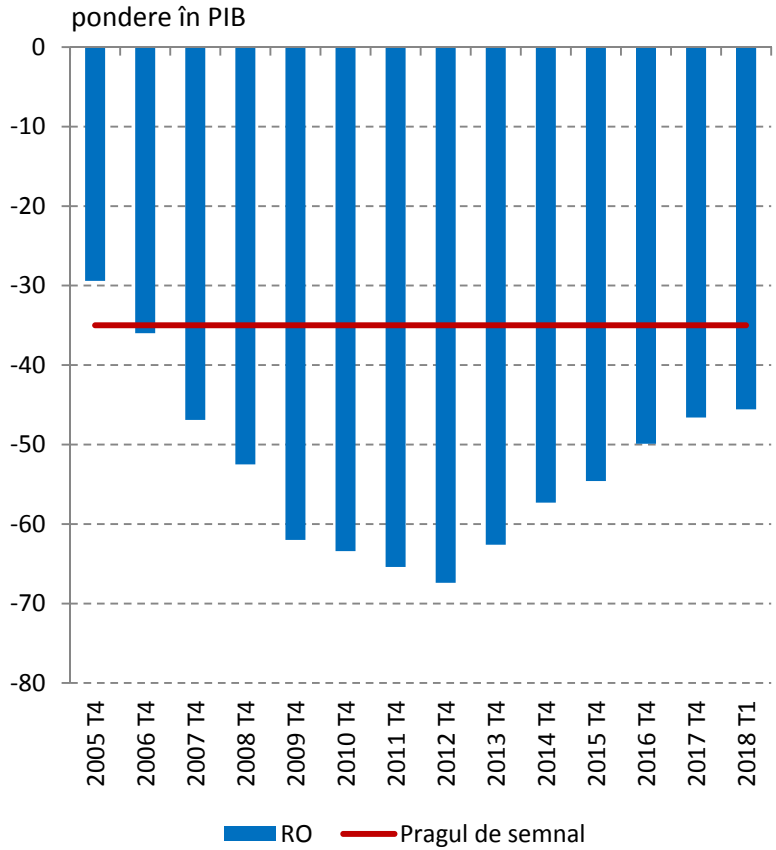
Poziţia investiţională internaţională netă (procent din PIB) – comparaţie regională, 2017

Notă: * Conform tabloului de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice, pragul de semnal este stabilit la -35 la sută

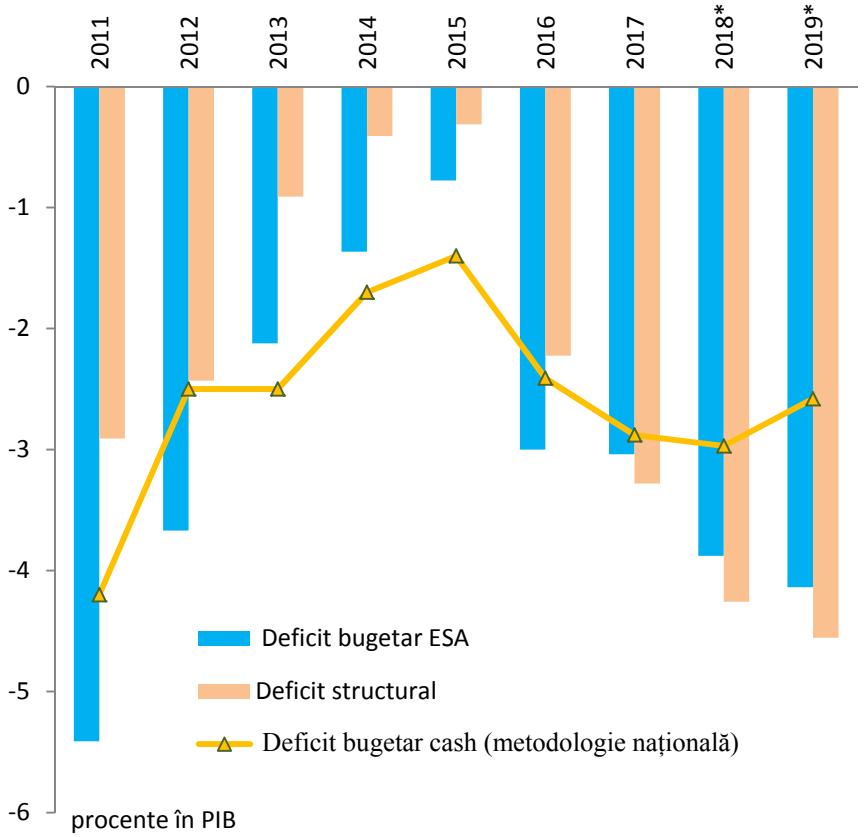
Sursa: Eurostat

Evoluţia poziţiei investiţionale internaţională netă pentru România (procent din PIB)

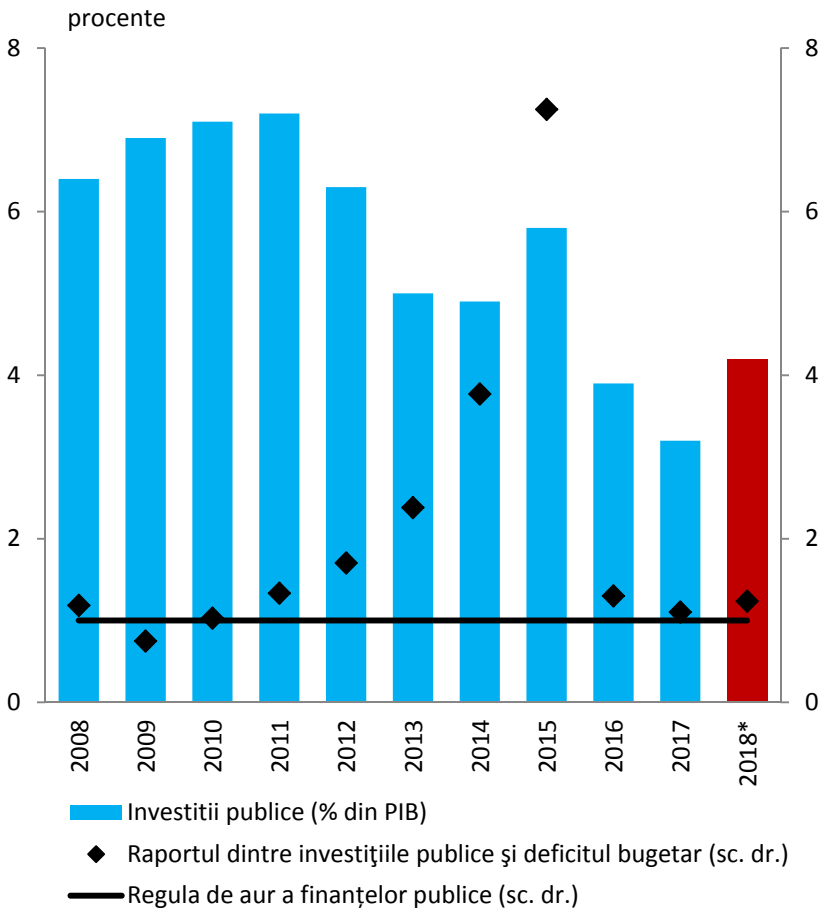
Sursa: BNR, Eurostat

Deficitul bugetului general consolidat

Notă: * valori prognozate, ** deficitul structural reprezintă deficitul bugetar ajustat cu componenta ciclică (estimată pe baza PIB potențial)
Sursa: MFP, Comisia Europeană

Cheltuieli cu investițiile publice** (pondere în PIB)

Notă: * valori prognozate, ** conform metodologiei naționale
Sursa: MFP, AMECO

4. Disciplina scăzută la plată în economie, vulnerabilități în bilanțul firmelor

Disciplina la plată

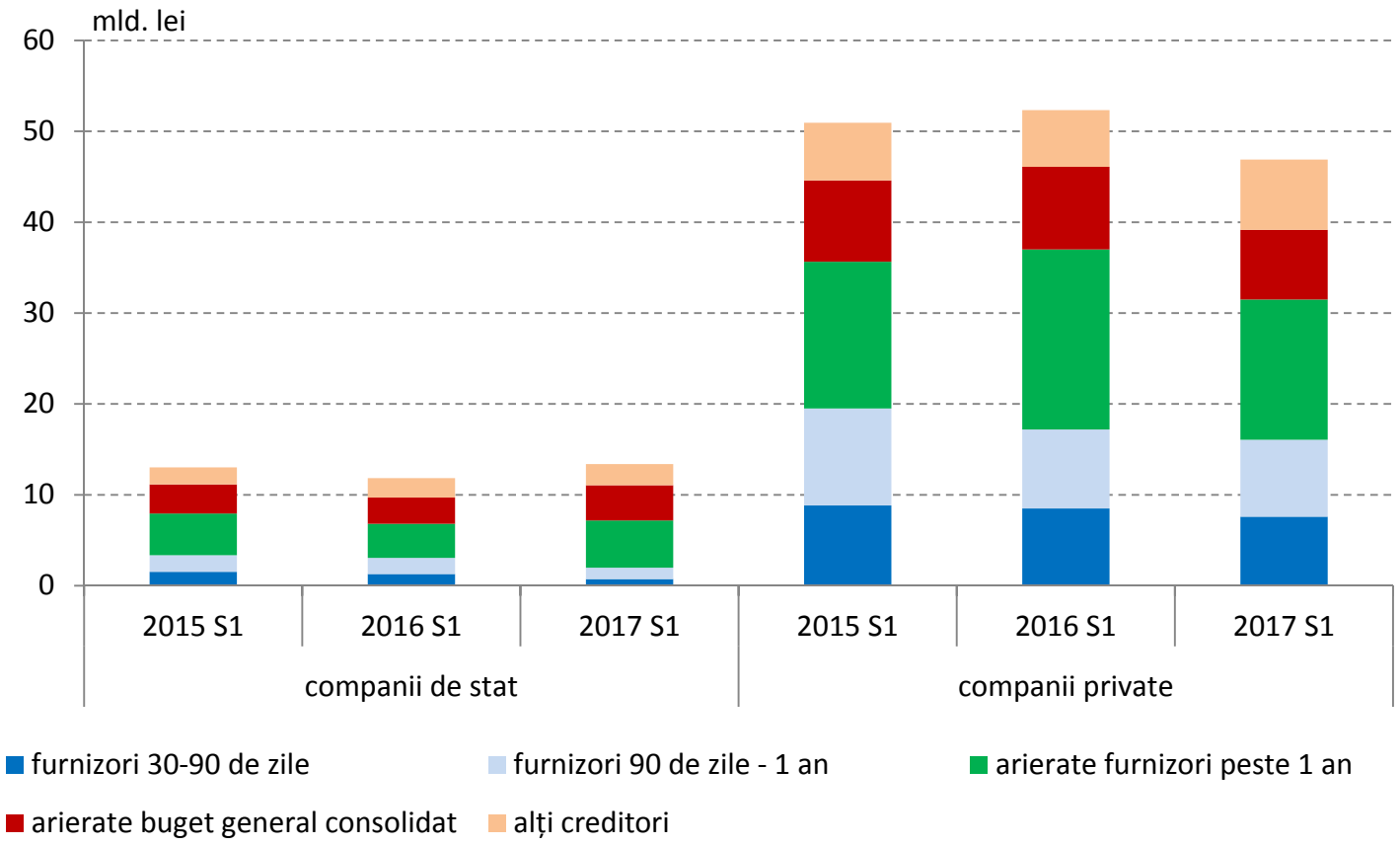
Întârzieri la plată ale companiilor de stat				
	Iunie 2016 (mld. Lei)	Iunie 2017 (mld. Lei)	Iunie 2016 (% total arierate)	Iunie 2017 (% total arierate)
Arierate intra-firmă	6,8	7,2	15,6	18,6
Arierate faţă de buget	2,9	3,9	24,2	33,6
Arierate faţă de alţi creditori	2,1	2,3	25,3	23,0

Întârzieri la plată ale companiilor private				
	Iunie 2016 (mld. Lei)	Iunie 2017 (mld. Lei)	Iunie 2016 (% total arierate)	Iunie 2017 (% total arierate)
Arierate intra-firmă	36,9	31,5	84,4	81,4
Arierate faţă de buget	9,1	7,7	75,8	66,4
Arierate faţă de alţi creditori	6,2	7,7	74,7	77,0

Note: - datele nu includ întârzierile la plată către instituţiile de credit
- Conform reglementărilor în vigoare, doar firmele cu cifra de afaceri mai mare de 220 mii lei la sfârșitul anului precedent au obligativitatea să depună situațiile financiare semestriale

Sursa: MPF, BNR, calcule BNR

Structura restanţelor* la plată în economie, după forma de proprietate

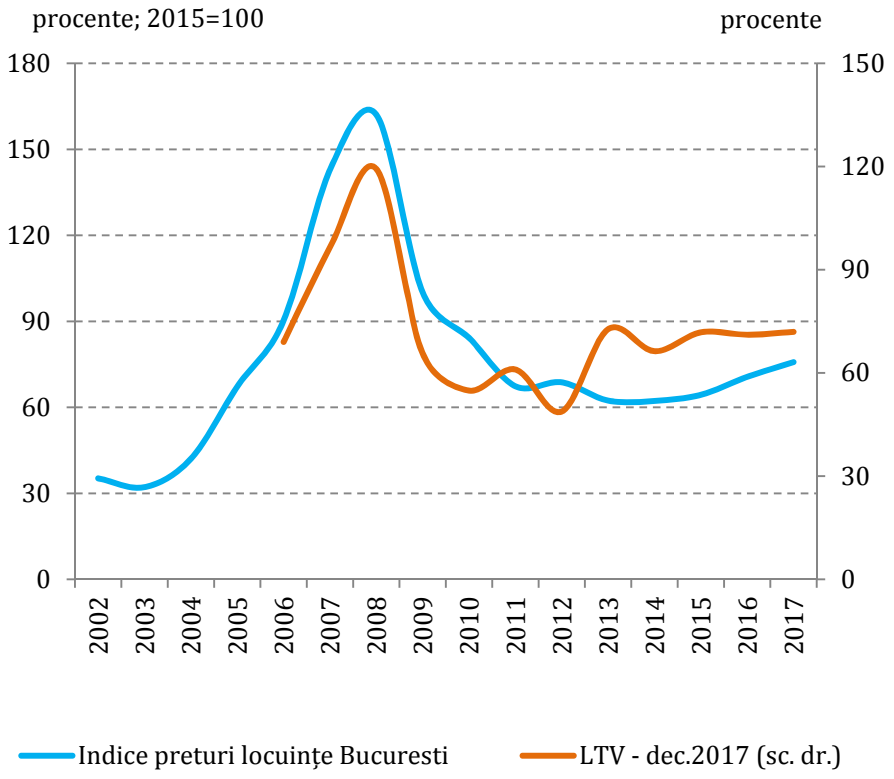

* altele decât cele faţă de sectorul bancar

Sursa: MFP, BNR

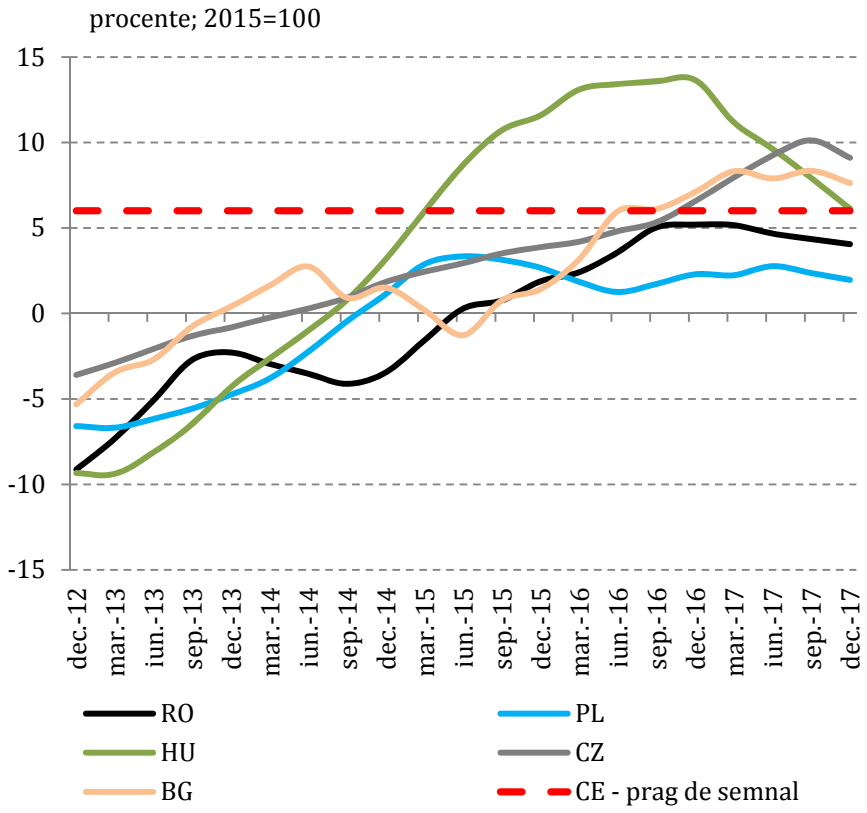
5. Creșterea prețurilor imobiliare

Indicele prețurilor locuințelor și nivelul median LTV după anul de acordare (decembrie 2017)

Sursa: BNR, INS, calcule BNR

Evoluția anuală reală a prețului imobilelor rezidențiale

Sursa: Eurostat, BNR

Măsuri macroprudențiale implementate de la data ultimului Raport asupra stabilității financiare

Întărirea cadrului de reglementare și supraveghere a instituțiilor financiare nebancare (IFN)

- introducerea a două noi criterii de intrare sub supravegherea prudențială a BNR în funcție de: (i) volumul creditelor nou-acordate (mai mare de 75 milioane lei în ultimele trei trimestre), pentru a surprinde activitatea creditorilor orientați către acordarea împrumuturilor pe termene scurte și foarte scurte și de (ii) nivelul mediu al ratelor dobânzilor practicate, care relevă potențialul de acumulare a unor riscuri excesive la nivelul IFN, conform tabelului:

Scadență	Nivel DAE credite în lei	Nivel DAE credite în valută
până în 15 zile	>200%	>133%
16-90 de zile	>100%	>67%
mai mare de 90 de zile	>10x rata lombard BNR	>6,7x rata lombard BNR

- introducerea unor cerințe privind constituirea unui necesar suplimentar de fonduri proprii pentru IFN care acordă credite în condiții de prudență scăzută, peste ratele DAE menționate mai sus, la un nivel de 2/3 din valoarea creditelor

Măsuri macroprudențiale implementate de la data ultimului Raport asupra stabilității financiare

Întărirea cadrului de reglementare și supraveghere a instituțiilor financiare nebancare (IFN)

Impactul măsurilor:

(i) În primele cinci luni ale anului 2018 au fost înregistrate în Registrul Special un număr de 33 de IFN noi, acestea deținând o cotă de piaţă de 3,3 la sută (echivalent a circa 916 milioane lei stoc credite)

(ii) În primul trimestru din 2018 s-a înregistrat o creștere a capitalurilor proprii cu 28 la sută (77,85 milioane lei)

(iii) Creditele acordate de IFN sectorului privat nefinanciar au cunoscut un ritm susținut de creștere:

Evoluție creditare		Creditare companii nefinanciare si populație	Companii nefinanciare	Populație
T1.2018/T1.2017	Total IFN	9%	12,4%	-1,3%
	IFN Reg. Special	11,7%	12,4%	9,2%
T1.2018/T4.2017	Total IFN	-1,3%	4%	-15,9%
	IFN Reg. Special	1,2%	4,5%	-8,8%

Introducerea unui amortizor de capital pentru riscul sistemic

- *Cadrul general*: (i) necesitatea rezoluţiei problemei creditelor neperformante la nivelul Uniunii Europene, cât și la nivel global, (ii) continuarea tensionării echilibrelor macroeconomice interne și (iii) menținerea caracterului incert al contextului regional și internațional
- *Scopul amortizorului*: susține procesul de administrare adecvată a riscului de credit și creșterea rezilienței sectorului bancar împotriva unor șocuri neanticipate, pe fondul unor potențiale circumstanţe structurale nefavorabile
- *Nivelul amortizorului*: calibrare la nivelul de 0 la sută, 1 la sută și 2 la sută, în funcție de:

Rata creditelor neperformante	Grad acoperire cu provizioane	Nivelul amortizorului (% din rata FP1)
< 5%	> 55%	0%
> 5%	> 55%	1%
< 5%	< 55%	1%
> 5%	< 55%	2%

Cadrul de gestiune a crizelor în România

Stadiul actual

- ✓ Cadrul de gestiune a crizelor bine dezvoltat, aspect constatat și de recenta misiune FSAP

Acțiuni viitoare

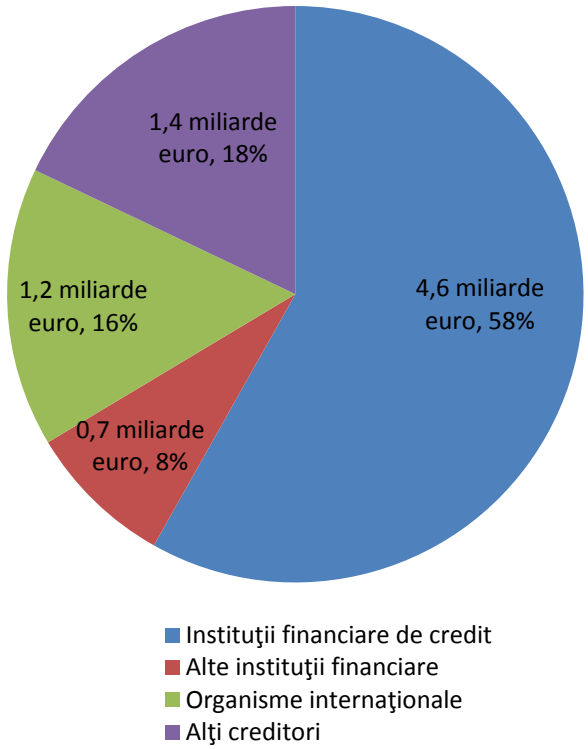
- ✓ Efectuarea unui exercițiu de simulare care să includă BNR, ASF, MFP și FGDB.
- ✓ Asigurarea faptului că interesele României sunt reprezentate în mod adecvat în planurile de redresare și rezoluție elaborate pentru subsidiarele din România ale grupurilor bancare străine.
- ✓ Diversificarea strategiei de investiții a FGDB și stabilirea de proceduri operaționale cu BNR care să permită FGDB deschiderea unui cont curent în evidențele BNR, precum și posibilitatea de a efectua tranzacții de tip repo cu BNR.
- ✓ Finalizarea și implementarea unei scheme de ajutor de lichiditate de urgență (ELA) și a unor prevederi pentru asigurarea de lichiditate în valută (FX).

Instituții de credit, cu personalitate juridică română
Decembrie 2017

	Nr. instituții de credit	% din total active	Nr. colegii de rezoluție
BNR, autoritate responsabilă	9	25	-
Parte a unui grup transfrontalier în responsabilitatea SRB	14	60	12
Parte a unui grup transfrontalier în responsabilitatea autorităților de rezoluție din statele mamă	5	4	5

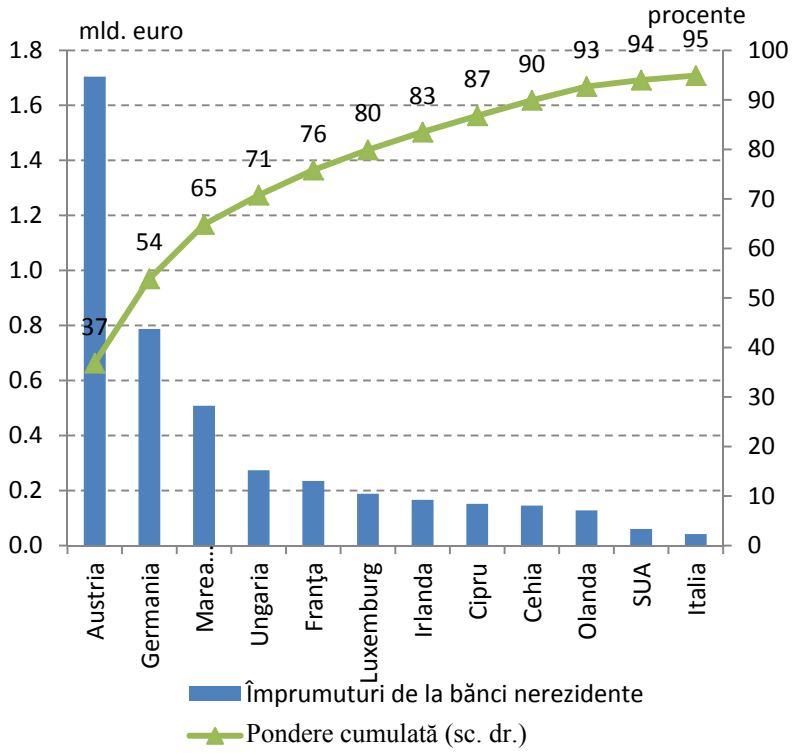
Tema specială: Finanțarea externă a companiilor nefinanciare din România

Structura datoriei externe financiară a companiilor nefinanciare româneşti după tipul entităţii creditoare

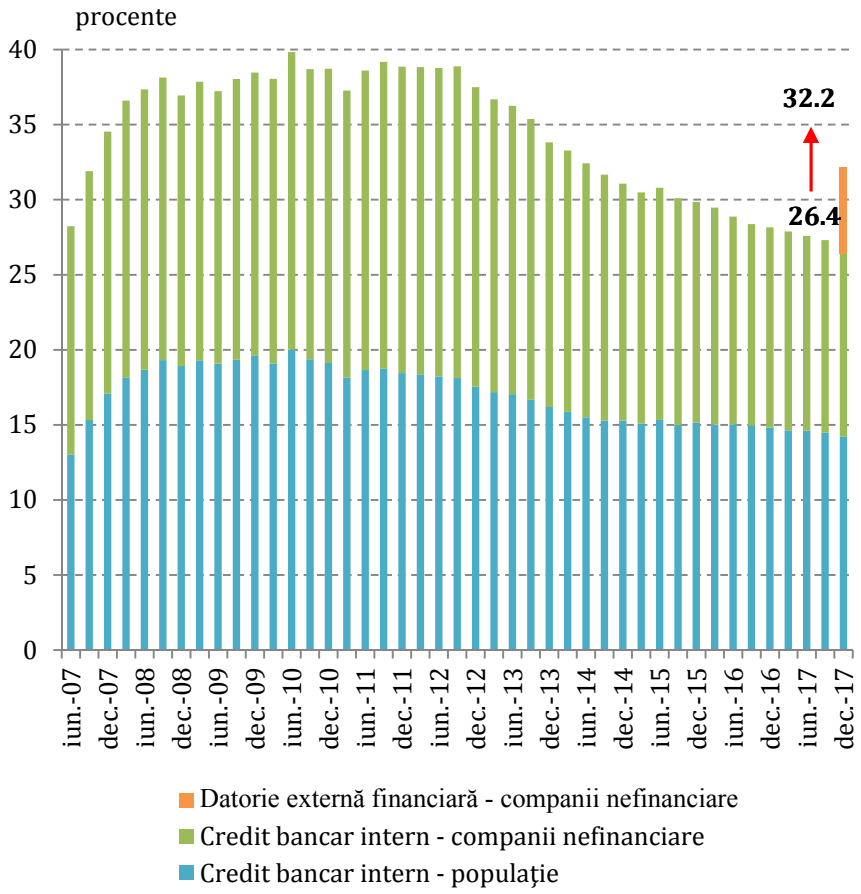
Sursa: BNR

Concentrarea creditelor externe pe termen mediu şi lung primite de către firmele româneşti după ţara de rezidenţă a instituţiei de credit

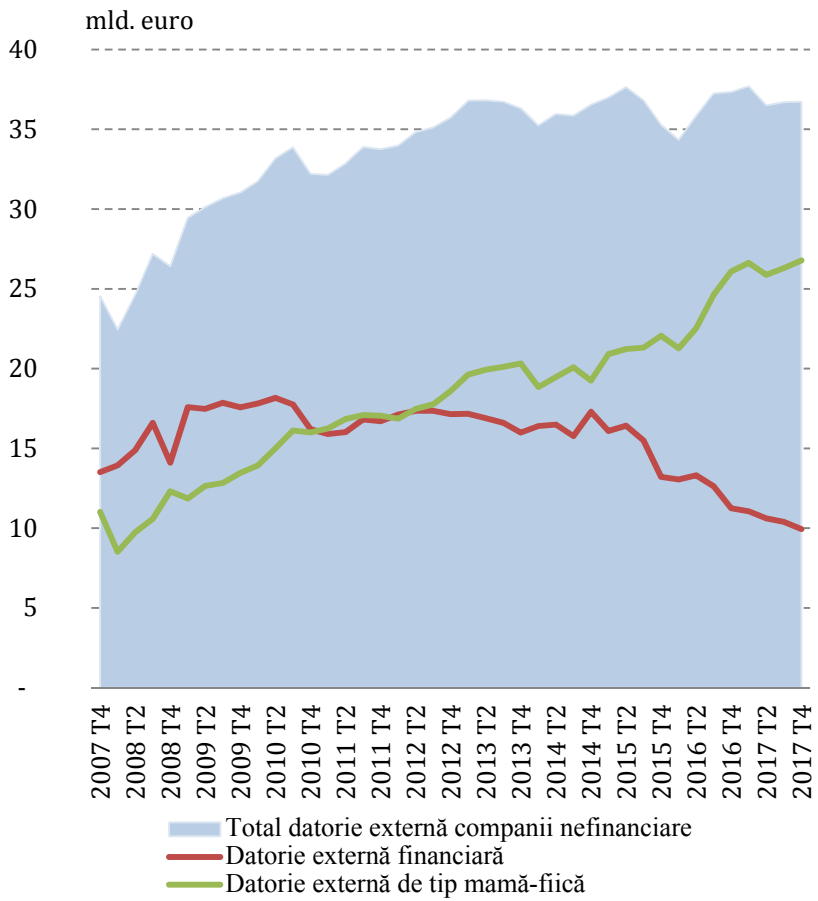
Sursa: BNR

Ponderea creditării bancare în PIB (România)

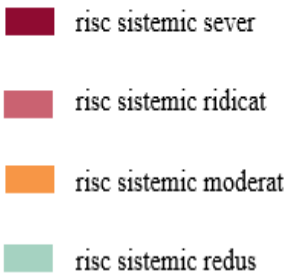
Sursa: BNR, INS, calcule BNR

Structura datoriei externe a companiilor nefinanciare, după sursa de finanțare

Sursa: BNR

Harta riscurilor la adresa stabilității financiare din România	
↑	Deteriorarea încrederii investitorilor în economiile emergente
→	Riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental
↑	Tensionarea echilibrelor macroeconomice
→	Disciplina scăzută de plată în economie, vulnerabilități în bilanțul firmelor
→	Creșterea prețurilor imobiliare

Notă: Culoarea indică intensitatea riscului. Săgețile indică perspectiva riscului în perioada următoare.